

SZEGEDI EGYETEM

TÁRSADALOM- ÉS MŰVELŐDÉSPOLITIKAI
KÉTHETI LAP

XXX. évfolyam, 5. szám

1992. április 8.

Ára: 4,50 Ft

Nőnek a követelmények a SZOTE-n?

Fráter Loránd az oktatásról, a hagyományokról

A tervek szerint a Parlament még ebben a félévben megtárgyalja a felsőoktatási törvény tervezetét, s remélhetőleg dönt is felőle, hiszen e jogszabály új fejezetet nyithat a honi felsőoktatás életében. Róna-Tas András, a JATE rektora, Szalay István, a JGYTF főigazgatója már kifejtette lapunkban elképzeléseit, tapasztalatait intézményük helyzetéről, s a felsőoktatás jövőjéről. Most erre kértük Fráter Lorándot, a SZOTE rektorát is.

— A szegedi felsőoktatás terve az Universitas létrehozása. Milyen szerepet lát ebben a SZOTE számára?

— Több helyen leírtam már, hogy az Universitas-t nem olyan módon képzelem, hogy a háború előtti viszonyokat vissza kell állítani — változtatás nélkül. Attól valószínűleg nem lesz jobb az Orvostudományi Egyetem munkája, ha a Hittudományi Főiskolával egy fedél alatt árulja ismereteit. Jobb attól lehet, hogy bizonyos területeken — a példánál maradva — a Hittudományi Főiskolát is bevonja az oktatásba. A beteggel való foglalkozásban, a betegek pszichéjével való törődésben helye és szerepe lehet a vallásos megközelítéseknek is. Tehát a háború előttinél magasabb szinten, más formában, de az egyetemek működését koordinálni kell. Ez meglehetősen nehéz, hiszen ma már nem képzelhető el, hogy egy közös kémia tanszék legyen. Annyira kibővült az anyag és annyira mást kell hallgatni és tudni egy orvostanhallgatónak és egy kémiaatanárnak, hogy ezen az úton nem tudunk elindulni. Hasonlóan nehéz lenne az intézmények gazdasági összevonása is. Az együttműködésre legalkalmasabb területek a nyelvoktatás, a könyvtár, a testnevelés, a kultúra.

— Hogyan lehetne a SZOTE-n az oktatási struktúrát hatékonyabbá tenni?

— A kérdés messze vezet, mert nagyon sok függ a készülő felsőoktatási törvénytől. Jelen pillanatban a legfontosabb részek talán még a törvénytervezetbe sem kerültek be. Fontosnak tartom a versenyszellem behozatalát az egyetemre. Ez

épp úgy vonatkozik a hallgatókra, mint az oktatókra. Ezen azt értem, hogy az egyetemre jutott hallgató ne kapjon automatikusan diplomát, vagyis ne a felvételi vizsgán dőljön el, hogy mi lesz belőle. Azt szeretném elérni, hogy „menet közben” állandóan bizonyítson a diák, hogy mindent megtegyen a diploma megszerzéséért. Nem biztos, hogy a jelenleg megengedett 12 bukás, mint küszöb, jól van meghatározva. Azt is elképzelhetőnek tartom, hogy az illető nem bukik meg, vagy csak néhány utóvizsgája lesz, de mégsem tudja elvégezni az egyetemet, mert vannak nála jobbakk is. Ez jobb megoldás annál, mint hogy valakiről mindenki tudja, hogy alkalmatlan, mégis diplomát szerez, főorvos lesz, mert viszi a rendszer tehetetlensége. Ugyanez vonatkozik az oktatókra is. Ha a hallgató választ-hat bizonyos mértékig az oktatók közül, akkor az ő szempontjából a jobbikat fogja választani. Ebben a folyamatban a tanár is megmérettetik, s elvállik, hogy az egyetem kit tud használni ebből a szempontból, s kit nem. Ez azt jelenti, hogy aki jó kutató, de rossz oktató, annak az oktatásban való alkalmazását nem kell erőltetni.

Szeretnénk, ha a végzős hallgatók között, teljesítményük alapján, egy abszolút sorrendet állíthatnánk fel, s az egyetemről kikerülve ennek alapján értékeljük és helyezték el a pályakezdőt. Ennek nemcsak a megvalósítása, hanem az elfogadtatása is nagyon nehéz lesz.

— Az oktatás hatékonyabbá tételének egyik eszköze lehet a kreditrendszer beveze-

tése. A SZOTE-n van-e erről szó?

— A kreditrendszer az orvostudományban nehezen megvalósítható dolog, de nem szabad mereven kezelni a kérdést. Úgy látom, hogy a mi területünkön nincs talaja az amerikai-típusú kreditrendszernek, hiszen elképzelhetetlen, hogy valaki sebesz lesz anélkül, hogy anatómiát tanult volna. Nagyon kötött a tanmenet, de vannak tárgyak, amelyek oktatása — a tudományok fejlődése miatt — elengedhetetlenné válik. Eleinte valószínűleg csak választható tárgyakat lehet beépíteni, de akkor azokat el is kell ismerni. Vagyis: a kreditet úgy képzelem el, hogy tetszés szerint ugyan nem állítható össze a tanmenet, de a hallgató a kötelező tárgyakon felül választ stúdiumokat, akkor az a pontszámában többletként jelentkez-

— Mikorra válhatnak valóra ezek az elképzelések?

— A Tanulmányi és Vizsgaszabályzat első reformja megtörtént. Ez annyiban készítette elő ezt a dolgot, hogy az elméleti előadások kötelező látogatását megszüntettük. Nem ülték még el az első felháborodás, vagy megrázkódtatás hullámai, s csak ezek csendesedése után lehet megtenni a következő lépést. Természetesen itt is sok múlik a készülő felsőoktatási törvényen. Ezen túl megkezdődött a tanmenet revíziója. A tananyag felmérése és szelektálása folyik, hiszen e nélkül nehéz helyet szorítani azoknak a tárgyaknak, melyek idáig nem kerültek oktatásra. Valamirevaló eredmény azon-

ban egy éven belül nem várható.

— Sokan úgy vélik, hogy a SZOTE-n túl erősek a hierarchikus kötöttségek. Várható-e ennek a bomlása?

— Az orvostársadalom felépítése mindig is ilyen volt. Mostanában sokan keresték ennek okait, de nem sikerült teljesen megválaszolni a kérdést. Több évszázados beidegződés bomlásáról beszélni néhány hónap elteltével túlzás lenne, s az sem biztos, hogy ennek a hierarchiának minden eleme rossz. Az orvostársadalom valóban a társadalom nehezebben mozduló rétegei közé tartozik, viszont az általa képviselt értékek meglehetősen szilárdak. Kétségtelen, hogy nehezebben tudunk felzárkózni a nyugat-európai felsőoktatáshoz a jelenlegi merev struktúrával, ezen mindenképpen lazítani kell. Ez a folyamat elkerülhetetlen.

— Ugyanakkor az egyetemen cél a régi hagyományok felélesztése. Mit kell ezen érteni?

— Ennek az orvostársadalomnak elévülhetetlen érdemei vannak. Nagyon szeretném, ha az egyetemi tanári kar valóban testület lenne. Pillanatnyilag az a helyzet, hogy ki-ki elvégzi a maga munkáját, s nem szól bele a máséba. Az oktatói testület feladata lenne, hogy végigvigye a központi elgondolásokat, s az egyetem vezetéséhez információkat közvetítsen. Ez nem történhet meg, ha az oktatók egymással nincsenek állandó, közvetlen kapcsolatban. A hagyománytisztelőt egyik kifejeződése a professzori talár, mely megkülönbözteti őket a többiek-től, ugyanakkor figyelmezteti is őket összetartozásukra, s ezen túl megadja az ünnepi egyetemi eseményeknek azt a hangulatát, amely egy ilyen évszázados intézményhez hozzátartozik. Ebbe a körbe illik a díszdoktorrá avatás ünnepélyesebb ceremóniája, melynek meglehetősen pozitív visszhangja volt. Szeretnénk egy új egyetemi címet készíteni, melyből kifejeződné a kolozsvári indíttatásunk is. Ezek a formálisnak tűnő dolgok valóban mélyebb értékeket érintenek.

ARATÓ LÁSZLÓ

A tartalomból:

— A nyilvánosság fantomképei ellen (2. oldal)

— Két professzor — két díj (Keserű Bálint és Ilia Mihály portréja a 3. oldalon)

— Örkeny István és a kémia (6. oldal)

— Rasszizmus és tandíjemelés (jelentésünk Toulouseból a 8. oldalon)

Rektorválasztó ET a JATE-n

A József Attila Tudományegyetem Tanácsa teljes létszámmal jelent meg március 30-i rendes ülésén. Az ET első napirendi pontként a Hallgatói Önkormányzat elnökének jogállását vitatta meg. Várnagy Józsefnek — évhazasztása miatt — az elmúlt tanácsülésen megkérdőjelezték tanácsági mandátuma érvényességét. A HÖK pontosította alapszabályát, s ennek értelmében az évhazasztás nem minősül kizáró oknak. Az ET tudomásul vette a módosítást és megerősítette mandátumában Várnagy Józsefet.

A következő, és igen nagy jelentőségű pont az új rektor megválasztása volt. Három jelölt Csirik János (BTK), Molnár Imre (AJTK), Burger Kálmán (TTK) tartott programbeszédet. Elsőként Csirik professzor fejtette ki nézeteit. Elmondta, hogy az egyetemen nyugodt munkakörülményekre van szükség, melyhez törvények ugyan hiányoznak, de a személyi állomány jónak mondható. Csirik János szerint be kell kapcsolódni abba az országos folyamatba, mely a hallgatói létszám növelését célozza. Fontos kérdésnek ítélté a campus ügyét és az egységes szegedi felsőoktatás létrehozását. Kijelentette, hogy a karok önállóságának híve, az egyetem vezetésé pedig a koordinálásra hivatott. Csirik János végezetül az Egyetemi Tanács mellett működő bizottságok megerősítését javasolta.

Ezt követően Burger Kálmán lépett a mikrofonhoz. Az egyetem és a külvilág kapcsolatát illetően egyetértett Csirik Jánossal. Alapfeladatnak tekinti, hogy olyan tudást adjanak át a fiataloknak, hogy azzal a kezdő diplomások itthon és külföldön egyaránt érvényesüljen tudjuk. Burger professzor kiemelt jelentőséget tulajdonít a problémamegoldási képességek fejlesztésének. Ezért az egyetem legfontosabb egységének a tanszékét nevezte. Burger professzor szözl az oktatási anyag korszerűsítésének szükségességéről, melynek igen fontos eleme a kreditrendszer bevezetése. A rektorjelölt kifejtette azt is, hogy helyre kell állítani az egyetemen a valódi értékrendet. Végezetül megemlítette, hogy meg kell valósítani a szervezet posztgraduális képzést, és a régió más felsőoktatási intézményeivel való szorosabb együttműködést.

Molnár Imre következett ezután s bevezetőjében kijelentette, hogy nem újtó típusú ember és nem próbál meg szakadékokat átugrani. A feladat szerinte az egyetem vezetésének praktikus célirányos vezetése. A törvényesség érdekében a vezetők számára minél kevesebb kiskaput kell hagyni. Fontosnak érzi, hogy jól működő hivatali apparátus segítsen a munkában. Molnár professzor szerint a jól bevált és használható elemek meghagyása mellett a nyugati egyetemek korszerű szabályzóit kell átvenni.

A programbeszéd után szavazás következett. Az első fordulóban Csirik János 11, Burger Kálmán 7, Molnár Imre pedig 4 szavazatot kapott. Mivel a szükséges többséget egyik jelölt sem kapta meg így, a második fordulóban Burger és Csirik professzorra szavaztak. Ennek eredménye: Csirik János 15, Burger Kálmán 6 szavazat. Így a JATE új rektora Csirik János professzor.

A hátralévő időben az Egyetemi Tanács szakalapítási és szakindítási javaslatok felől határozott a bölcsészkaron és a természettudományi karon. Személyi ügyek is napirendre kerültek, melyek során kinevezések, címek és díjak adományozásáról döntött a tanács. Kiseb kiegészítéssel elfogadták az 1991. évi többletbevétel felosztásáról szóló javaslatot, melynek értelmében több mint 5 millió forint osztott szét.

A. L.

A választott: dr. Csirik János

Közvetlenül az Egyetemi Tanácsülés után kértünk a leendő rektortól egy rövid interjút.

— A szavazás második fordulójában igen nagy különbséggel nyert. Minek tulajdonítja ezt?

— Úgy érzem, hogy a hallgatók támogatása mellett az oktatókét is sikerült megnyernem, és ezt igen fontosnak tartom.

— Hamarosan jelölést kell tennie a rektorhelyettesi tisztségekre, illetve a főtitkári pozícióra vonatkozóan. Vannak már jelöltjei?

— Nincsenek konkrét személyi elképzeléseim, ez ebben a pillanatban túlságosan korai is volna. A rektorhelyettesek jelölését még megelőzi a bölcsészkaron és a jogi karon történő dékánválasztás, melyeknek nyilván személyi következményei lesznek.

— Az Ön programbeszédében is hangsúlyos szerepet kapott a finanszírozás problémája. Ugyanakkor egyetemi körökben sok kritika éri a gazdasági hivatal munkáját. Mi az Ön álláspontja?

— Úgy látom, hogy a gazdasági hivatalban eddig nem sikerült megteremtetni azt a számítástechnikai hátteret, mellyel viszonylag gyorsan és alaposan szerezhetnénk áttekintést az egyetem folyó gazdasági ügyeiről. Ezen kellene sürgősen változtatni.

— A pénzügyi gondok megoldásakor Ön külső források fel-táráására is gondolt. Mik értendők ez alatt?

— Az egyetem minél aktívabban vegyen részt a meginduló nagy programokban, folyamatokban. Reális pályázatokkal vegyünk részt a világbanki, a Tempus a Phare és egyéb pályázatokban. A sikeres szereplés feltétele, hogy pontosan meg tudjuk határozni, mire van szükségünk.

— Milyen rektori magatartás fog követni?

— Ilyen kérdésen még nem gondolkodtam, remélem a saját eddigi magatartásomat fogom követni és nem fogok megváltozni.

ARATÓ LÁSZLÓ

Az élet megghiúsult szimmetria

Kétnapos konferencia volt Szegeden az MTA—SZAB Székházban március 26—27-én. A tanácskozás címe: Szimmetria—Aszimmetria. Az eseményt lapzártánk után rendezik, így részletes, előzetes tájékoztatásért a konferencia szervezőjét, dr. Balogh Tibort, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Pszichológia Tanszékének vezetőjét kerestük fel.

— **Meglehetősen heterogén a szervezőgárda. Kik hívták életre az eseményt, kik segítene a megrendezésében?**

— Másfél éves tervem, hogy össze kellene hozni ezt az összejövetelt, s különböző fórumokon tárgyaltam erről. Mindenfelől segítséget tapasztaltam, s a tanszék mellé lépett az MTA Szegedi Területi Bizottságának Neveléstudományi—Pszichológiai Szakbizottsága és a TIT is. A TIT-nek tett gesztusként a Német Népfőiskolai Szövetség is bekapcsolódott. Nekik arra van lehetőségük, hogy a felnőttoktatás kérdéseinek megvizsgálását finanszírozzák. Vállaltuk azt, hogy az előadások olyan felépítésűek lesznek, hogy példaként szolgálhatnak e célból, és az előadók kitérnek a felnőttoktatás dilemmáira. Örülök, hogy ez a gárda egymásra talált, mert úgy érzem, fontos ügy érdekében fogtunk össze.

— **A konferencia címe: Szimmetria—Aszimmetria. Miért?**

— A tudományok világában egyre gyakrabban lépnek fel tudósok azzal az igénnyel, hogy a szlogenen túl meg is kellene teremteni az interdiszciplinaritást. Lehetőség szerint olyan területeket kell összefogni, amelyek egy-egy kérdés kap-

csán komoly hozadékkal szolgálhatnak több tudomány számára. Nagyon sok múlik azon, hogy sikerül-e olyan témát találni, amely egyformán érdekli a pszichiátert, a biológust, a fizikust. Egyik ilyen kérdéskör a szimmetria, illetve az aszimmetria kérdése. Úgy gondolom, hogy az ember, mint dichotómiában gondolkodni hajlamos lény, ellentétpártokba próbálja rendezni a világát. Ennek minden területen van relevanciája.

— **Korunkban, napjainkban van-e valamilyen különös aktualitása, érvénye ennek a témának?**

— Tudománytörténeti szempontból mindenképpen időszerű boncolgatni e kérdést, hiszen a bal és a jobb félteke közötti eltéréseket, ezek aszimmetrikus mivoltát nagyon komolyan tanulmányozza ma az élettan. Ami a magyar társadalmat illeti: mindenféle kapcsolatban jelentkezhet a szimmetria—aszimmetria, a szerelemtől az iskolai milióig egyaránt. Megfigyelhető, hogy egyre inkább igény van az emberekből a szimmetrikus, egyenrangú kapcsolat kialakítására, véleménynyilvánításra. Ugyanígy erős az igény arra, hogy rátermettség, a felkészültség legyen a döntő.

— **Azt említette, hogy megvan bennünk a szimmetriára való igény. A konferencián tartandó előadása címe mégis ez: Szimmetriák megghiúsulása...**

— Úgy érzem, hogy az emberi életre az aszimmetriák vállalása a jellemző. Előadásomban kitüntetett szerepet szánok Jungnak, mert ő önkorlatózoan és szabatosan azt mondja, hogy a sokoldalúság — néhány

kivételtől eltekintve — el nem érhető igény. Minden ember különböző beállítottságú, így az lenne a fontos, hogy vegyük tudomásul saját korlátainkat. Ezekben belül maradvá fejlődésünk magunkat és legyünk sokoldalúak — mondja Jung. Egész életünk ebből áll. Például az iskolai szituáció inkább a gondolkodást óhajtja preferálni, s ha nem vagyok gondolkodó típus, akkor ez nehezemre esik, mégis meg kell próbálni, mert ez a kíváncsiság. Úgy vélem, az élet egésze megghiúsult szimmetria: olyan céloknak, elképzeléseknek motívumoknak tételezése, amelyek a maguk teljességében, mindenoldalúságában nem érhetők el. Ha az ember ezt tudomásul veszi, akkor ez nem is baj.

— **Nyilván nem az emberi pszichikum az egyetlen tényező, hanem a társadalmi elvárásokkal is számolni kell.**

— Visszatérek az előbb már említett Junghoz: arról is szó van, hogy az adott társadalom mit preferál. Jung életművében belül a legalapvetőbb ellentétpár az extrovertált, illetve introvertált személyiség. Ha egy extrovertált ember tulajdonságait — azt, hogy eleven, jó helyzetfelismerő, ugyanakkor kevésbé elmélyült gondolkodómódú — a társadalom túlpreferálja, annál nehezebb dolga lesz egy ellentétes típusú személyiségnek. Való igaz, nem pusztán neveltetés, vele született diszpozíció dolga, hogy mikor érzi jól magát az ember és mikor nem. Az is sokat számít, hogy elfogadják-e a társadalom azt a fajta típust, mentalitást, amelyet ő is képvisel.

A. L.

Nyelvi játékok

Cigarettafüst, sörillat, a biliárdgolyók éles csattanása, azaz JATE-klub, mint helyszín. Itt beszélgetünk a harmadév (jogi kar) prominens egyéniségeivel, nyelvügyben.

— **A nevek ne szerepeljenek — kérlek az elején, ez mindenkinek szíve joga.**

— **Mondjátok el röviden a történeteket!**

— Egy miniszteri rendelet az Egyetemi Tanács hatáskörébe utalta, hogy döntsön arról, kell-e nyelvvizsga az egyetemi diplomához. Ezek alapján az ET 1991. április 11-én meghozta határozatát: egy alap és egy középfokú vizsgát kell tennünk az államvizsgáig, az egyiket még az idén meg is kell kísérelni. Ez Pécsen és Miskolcon nincs, és az ELTE-n is komoly harc folyik a módosítás érdekében. Mi 88-ban felvételiztünk, ezt akkor senki nem kötötte ki, az egyetem egyoldalúan megváltoztatta a feltételeket, ami pont a jogi karon elég furcsa dolog. Különböző pedig te-

remtsék meg a feltételeket, akkor lesz nyelvtanulás, nem húszezerért nyelviskolában kell elsajátítani a tudományt!

— **Ti a nyelvtanulás ellen vagytok?**

— Senki nem mondja, hogy a nyelv haszontalan. Az már más lapra tartozik, hogy tudunkkal az igazságszolgáltatás nyelve a magyar. A lektorátuson érdeklődésünkre kifejtették: „maguk már harmadévesek, úgysem bírják letenni a vizsgát!”

— **Mi történt az összejövetelen, ahol részt vett a dékán úr, Bérczi úr, és az egyik rektorhelyettes?**

— A dékán úr kijelentette, hogy tartsa meg magának a véleményét az, aki el kívánja törölni a vizsgát. Abban igaza van, hogy határvonalat érez az első kettő és a felsőbb évfolyamok között.

— **Nálunk 24 ember rendelkezik a papírral, ez azért elég kevés ahhoz képes, hogy az első éven ennyi embernek nincs!**

— **Lesz eredménye a tiltakozásnak?**

— Valószínűleg nem kell most vizsgáznunk, tehát eltörlik a meghatározott időpontokat, a diplomáig egy középfokú kell összehozni. Mi úgy látjuk, ezt a legnagyobb jóindulattal sem lehet megvalósítani, az idő rövidsége miatt. A gyűlésnek semmi értelme nem volt. A joghallgatók érdekeit egyébként nem lehet keresztülvinni az ET-n, „kisebbségben” vagyunk. Bérczi úr kifejtette: Engedjék meg, hogy megvédjük Magukat maguktól!”, sőt az is elhangzott, hogy nem kötelező egyetemre járni. Abban nem vagyunk biztosak, hogy nagyobb lejárata lenne az egyetemnek az, ha visszavonná a döntést, mint száz hallgatót arra kényszeríteni, menjen át estire, vagy egyszerűen megtagadni tőlük a diplomát.

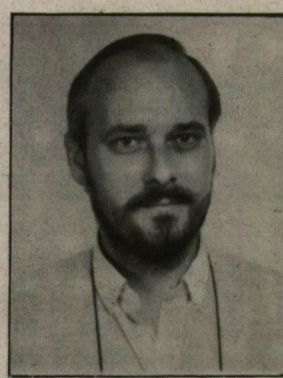
Újra előkerülnek a dákók, én közben azon tűnődöm, „ki viszi át” a túlsó partra ezt az országot?

— gábor —

A nyilvánosság fantomképei ellen

Beszélgetés Máté-Tóth András katolikus teológussal

A katolikus egyház belső problémáinak komoly, érdemi megvitatása elől hivatalos orgánumai mindeddig elzárkóznak. A nyilvánosságra kíváncsító gondolatoknak — esetleges megvitatathóságuk érdekében — a világi sajtónak kell teret adnia. Ezek a fórumok azonban csak olvasótáboruk elriasztásának terhe mellett válhatnak teológiai mélységeket igénylő viták terepévé. A megszólaló teológus ebben a fonák helyzetben dilemma

előtt áll: vagy vállalja a félreértelmezhetőség kockázatát a „szurnálnyelven” nyilatkozással vagy ellentmond hivatása parancsának, és hallgatásba

— **Népszabadság-beli nyilatkozatából azt lehet kiolvasni, hogy bírálja egyes egyházi tisztségviselőknek a pártállam ideje alatti tevékenységét, s esetleges leváltásuktól sem zárkózna el, illetőleg olyan viszonyok közé kívánja helyezni őket, ahol nem élnének vissza pozíciójukkal.**

— Ezt határozottan viszszaautasítom. Soha nem állítottam, hogy az egyház tisztviselőit le kellene váltani. Azt sem képviseltem sehol, hogy bármelyik egyházi méltóság bármit is elárult volna Magyarországon. — Mindazonáltal lehetségesnek tartom olyan történelmi körülmények kikerekedését, ahol az egyház vezetői változó módon használják a maguk szent hatalmát. Az egyház belső megújulásához hozzá kell tartozzon, hogy nyíltan meg tudjuk beszélni, mi történt. Nem az a feladat, hogy mi átvilágítsunk, hanem az egyházon belül olyan körülményeket teremteni, ahol fel tudjuk dolgozni múltunkat. Ez kialakulni látszik. Ha például Gyula püspöknek a nyilatkozatait figyelem, világosan mutatják, a múlttal szemben distinkciókat tesz. Ugyanez mondható el Dankó ésekről, aki élvonalbeli békepap volt, most azonban, úgy tűnik, törekszik arra, hogy jól tudja kijelölni az egyház helyét a mai magyar társadalomban.

— **Mivel magyarul azt, hogy katolikus híveknek beszélgetve azt tapasztalom, némelyek érzékelték a nyilvánosságra kerülő reformgondolatokat?**

— Egyházi kérdésekben maga a párbeszéd, egyáltalán az efféle kommunikáció a szokatlan. Számítatlan katolikus hívó és számítatlan katolikus pap, nem tanultuk meg azt, hogy az egyházon belüli gondolati feszültségeket miként lehet az egyház és a szeretet javára kiaknázni.

— **Ez is a múlt rendszer hibája?**

— Nagyrészt igen. Ha az egyház szabadságban élhetett volna, akkor az a számítatlan katolikus lap, folyóirat, kulturális egyesület és teológiai műhely, ami Magyarországon létezett, tovább élhetett volna, s mára már megszokhattuk volna, hogy vannak az egyházon belül viták. A mi felelősségünk ebben rejlik: ha előbb-utóbb nem alakul ki azoknak a csoportja, akik ezekről a problémákról a nyilvánosság előtt szólni tudnak, akkor a nyilvánosság fantomképei burjánzanak el, amik a tömegkommunikációt — alulinformáltságból fakadóan

burkolózik. Máté-Tóth András teológus, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola tanára az előbbi választotta. Többek között a Népszabadság február 15-ei számában fejtette ki a lap kérdéseire válaszolva a katolikus egyház reformját elősegíteni kívánó gondolatait. Az itt olvasható beszélgetés elsősorban azoknak lehet tanulságos, akik olvasták a Népszabadság-beli cikket, s az interjú készítőjéhez hasonlóan félreértelmezték.

nébe esnek, s azt gondolnám, egy szerkezet megváltozásával megváltozik a lényeg, a zsinatnak, helyesebben nemzeti, egyházmegyei, sőt egyházközségi szinódusnak az ötleteiben látom a megújulás esélyét. E szinódusok legfontosabb része az egyházat és az embert megújító Istenbe vetett hit felélesztése, s csak másodlagos része az adekvát pasztorációs struktúráknak a kialakítása.

— **Érdekes tendencia figyelhető meg Szegeden a pasztorációs tevékenységet illetően. A dómi Kondé Lajos féle reformkezdemenyesséssel szemben — különösen az alsóvárosi hívek — a ferencesek és részben a jezsuiták tradicionális szervezetszervezési tevékenységét részesítik előnyben. Ha ezt, a ki tudja milyen okok kiváltotta esetlegesnek tűnő jelenséget, az inkulturációs felfogás szempontjából vizsgáljuk, az derül ki, talán mindez nem pusztán véletlen, hiszen napjaink művészeti irányzata, a posztmodern éppen a régi korok szellemiségéhez való visszanyúlást képviseli.**

— Ahogyan az ország társadalma nem homogén, úgy az egyház pasztorációja sem lehet az. Ugyanakkor elismerem, óriási jelentősége van annak, hogy a magyar egyházban a misztika deficitét pótoljuk. Európában a taizéi mozgalom is fényesen igazolja, hogy a gyökereket nem szabad elmetélni. Jogos tehát a posztmodern kérdését fölvetni, de nem a tradicionalizmus új kifejezőeként, hanem a modern által hozott individualizmusnak, hiperracionalizmusnak és technicizmusnak a bírálataként, a modern embereszmény, tudományeszmény; egyházeszmény kritikájaként.

Az pedig az egyházon belüli kommunikáció hiányossága, hogy bár Kondé Lajost valóban sokan kritizálják, a Szegeden hihetetlen mennyiségben megjelenő Katolikus Tudósító hasábjain még nem sikerült az egyházmegye egyik legaktívabb papjának működéséről vitát nyitni. Valószínűleg ugyanazért, mert azok, akik ezt a lapot szerkesztik, nagyon jól ismerik azt, amit ön is mondott, hogy ha ilyenről szó lenne, az ugyanúgy kiváltaná a legjobb szándékú katolikus hívek ellenérzését, mint az én szerencsétlen szóhasználatú nyilatkozataim, s netán végül az is kiderülne, nem az a probléma, mi van a nyilatkozatban adott esetben, hanem az a probléma, hogy egyáltalán ne teregezzük a szennyeszt.

MÓRICZ GÁBOR

Keserű Bálint:

— Van közöttünk néhány év. Én négy évvel korábban végeztem, mint Ilia Mihály. Voltaképpen taníthattam is volna őt, de akkor mint aspiráns kerültem az egyetemre. Közös vonásunk például egy negatívum: az egyéni tudományos higiénia nem erős oldalunk. Ez a kifejezés azt jelenti, hogy minden évben megír valaki 2-3 tanulmányt, vagy egy monográfiát. Mi nem vagyunk ilyen „szorgalmasak”, bár meg kell mondanom, Ilia Miska ebből a szempontból rajtam is túlszerezte azzal, hogy fokozat nélküli professzor itt már legalább negyedszázada. Én ennyire nem csináltam ebből majdhogynem elvi kérdést; nagyon késve, de a kandidátusimat azért megírtam. De ezt azóta se hoztam olyan állapotba, hogy például könyvformában megjelenhetne. Tulajdonképpen nincs is önálló könyvem. Neki sem jelent meg tanulmánykötete, pedig a kiadók bizonyára kapva kaptak volna utána, hiszen a neve nagyon jól cseng. Nálam meg az jelenthetett volna előnyt, hogy ez a korszak, a régi magyar irodalom elég jól menedzselte része a tudománynak, meglelt volna a lehetőségem. Ugyanakkor viszont, ha bejön valaki hozzánk, azt nem szoktuk elküldeni. Legyen az elsőéves diák, vagy posztgraduális képzésben részt vevő fiatal kutató.

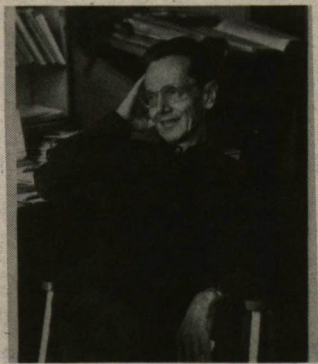
— *Kifelé, az egyetemi közösség, és a város felé mindig nyitottak voltak.*

— Ez inkább Ilia Miskára jellemző. Én főleg azok körében mozogtam, akik a korai korszakkal foglalkoztak.

— *Azt hiszem, Önnek is van némi szerepe abban, hogy ez egy jól menedzselte korszak...*

— Szegedi viszonylatban igen, de országosan én főleg *Klanczay Tiborra* gondoltam. Elég jó együttműködés van a régi magyar irodalom és művelődés kutatói között, s azt hiszem, ennek az országos összeesküvésnek nem utolsó sejtje volt a mi tanszékünk. A mi célunkban a hivatalos politikával való mindenfajta tudatos szembeszegülés nélkül is elég természetes volt, hogy az egyházi emberekkel szoros együttműködöttünk. Ez megint nem a mi találmányunk, hanem a korszak jellegéből következik. Amit esetleg itt, Szegeden a többiekől eltérően tudatosan csináltunk, az az volt, hogy kiszemeltünk magunknak néhány idős kutatót, és nem hagytuk, hogy elvigyék magukkal a sírba az eredményeiket. Körülrajongtuk és a diákjainkkal körülrajongattuk őket, és ebben az inspiráló légkörben több értékes munka is született. A leghíresebb eset

Herepei Jánosé, aki négy kötetet készített el így, többek között a házsongárdi temető sírköveiről szóló könyvét is. Ebben

ben is mindig részt vettek a hallgatók. A diákok bevonása megint egy közös vonás Ilia Miskával, ebben is mindig „versengésben voltunk”. De hát mi az ördög adja meg egy egyetemnek a jellegét, ha nem az, hogy a hallgatók különböző korosztályai együtt dolgoznak az oktatókkal? Ezeket az érdeklődő embereket hosszabb-rövidebb ideig megpróbáltuk itt tartani a közelben, és adni nekik értelmes munkát.

Mindketten sokat törődünk a szomszédos területek magyarságával, jó kapcsolatot ápolunk Erdéllyel és a szlovákiai magyarokkal. Persze ez nálam szakmailag is indokolt, hiszen a korai korszak a török hódoltság kora is egyben, amikor a magyar művelődés legfőbb területe Erdély. Itt viszont egy különbség van: Szeged kultúrájának erről a koráról nagyon nehéz érdemlegeset mondani. (Talán egy nagy adósságunk van, amit *Bálint Sándor* élete utolsó éveiben sokat emlegetett: az induló *piarista* Szeged kultúrája a folszabadulás után. Természetesen a török alóli folszabadulás után.) Talán ezzel függ össze, hogy mi a várossal magával a legutóbbi időkig keveset foglalkoztunk. Nem véletlen, hogy én kaptam az Apáczai díjat, Ilia Miska pedig a Szegedért Alapítvány díját! Persze eszem ágában sincs arra gondolni, hogy valakik ezt elosztották, de véletlenül nagyon passzol a dolog. Ha én, vagy bárki a társaságból kapna egy bármiféle alacsony szegedi díjat, az még viccnek is rossz lenne, valószínűleg gúnynak vennék. Viszont Ilia Miska ezt már jóval korábban is megszolgált.

Egyébként szerintem neki egyik legfontosabb jellemzője a sokirányú érdeklődés. Ásatásokra járt ki, a régészekkel is nagyon jó kapcsolatai voltak beleértve még *László Gyulát* is. Aztán az a sokszor emlegetett mérhetetlenül nagy levelezés, amely szinte szegedi Kazinczyvá teszi őt. Még csak egyet: ő az egyik legjobb olvasónk. Azoknak a régi irodalmi kutatásoknak, amelyeket mi végzünk, elég kevés az olvasója. Nem vagyunk ahhoz hoz-

Két professzor — két díj Nincs jogunk lebénulni!

Két szegedi irodalomtörténész kapott a közelmúltban magas elismerést. Keserű Bálint (64 éves) Apáczai Csere János díjat, Ilia Mihály (58 éves) pedig a Szegedért Alapítvány fődíját. Aki valamelyest ismeri őket, jól tudja, hogy tevékenységük jóval szélesebb, mint egy átlagos tudósé vagy egyetemi oktatóé. Először mindkettőjüktől arról érdeklődtem, milyen közös vonások vannak egyéniségükben, pályájukban?

— Még egy dolog köti össze Önöket: ez pedig egyfajta politikai érdeklődés, vagy affinitás a közélet iránt. A rendszerváltás szerintem a szellem emberei számára abban az értelemben lenne a legfontosabb, hogy a munkájukat gátoló körülmények megszűnnek, kiteljesedik a szabadság, s megjavulnak a tudomány és az oktatás pénzügyi és tárgyi feltételei is. Bekövetkezett ez már?

— Az én számomra kedvőtlen irányú változás következett be az utóbbi időben. A közelmúltban kulminált egy szerintem barbár érdektelenség a történeti tárgy iránt. Meg vagyok győződve azonban, hogy ez nem a rendszerváltással függ össze. Nem érzékelem, hogy ez a mi személyünknek szól. Bár érzékelném! Ha ez személyekkel függne össze, akkor elmehetnének pszichológushoz, és személyesen lerendeznék a dolgot. Azt hiszem azonban, hogy ez nem személyeknek szól. Azt az állami dotációt, amelyből mi kiadványokat csinálhatunk, most huszadikára szállították le. Az alap kutatások pénzügyi feltételei jelentősen romlottak. Mindenki tudja, hogy tudományos munkákat, főleg forráspublikációkat nem lehet veszteség nélkül kiadni. Ezt a veszteséget a kormányzatnak kell támogatnia. Ezt csökkentették most huszadikára. A preferencia ugyanaz, mint régen: a bürokrácia.

Ugyanakkor túlzás volna azt mondani, hogy akár Romániában, tehát Erdélyben, akár a Felvidéken ne javultak volna meg a személyes kapcsolattartási lehetőségeink.

— Tanár úr, tud még lelkesedni?

— Hallod, nem? Ha bedühödünk, és egymást hergeljük, akkor azért talán el tudunk érni dolgokat. Nem hiszem, hogy jogunk volna lebénulni.

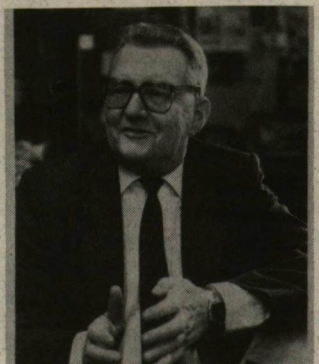
Ilia Mihály:

— Teljesen más korosztály vagyunk. Az egyetemi tanulmányainkat más korszakban végeztük. Ők még a koalíciós időkben kezdték a tanulmányaikat, mi meg '53-ban. Ők biztos megéreztek egy jobb légkört, ami a régi egyetemből maradt, mi már alig valamit. Magának az egyetemnek a légköre akkor már borzasztó volt. Engem Keserű Bálint hozott vissza az egyetemre. Mezőkovácsházára helyeztek tanítani, és Bálint táviratozott utánam, hogy jöjjenek vissza gyakornoknak. Ő is fogadott a tanszéken, mert az oktatók jó része csücsült vagy ki volt rúgva. Ez 1957-ben volt. Talán a nagyon intenzív tanítványi kapcsolatok kialakítása, és a tehetséges hallgatók segítése, fölnevelése, útrabocsátása, is közös vonásunk. Aztán abban is hasonlóltunk, hogy Bálintban is — már csak a régi magyar irodalom okán is — erős erdélyi érdeklődés van. Jó néhány fontos kapcsolatra ő irányította a figyelmemet.

— Keserű tanár úr egy különbséget is említett: ő nem foglalkozott annyit a helytörténettel, Szegeddel, mint Ön.

— Ez az egyetem helyzetéből is adódik. Ez az egyetem nem természetesen nőtt föl a városfejlődésből, hanem egy történelmi trauma folytán: A kolozsvári egyetem és a pozsonyi egyetem töredékei 1921-ben idehelyeztettek Szegedre. A régi magyar irodalomnak Kolozsvárt a már akkor is idős *Décsi Lajos* volt a professzora, aki valószínűleg már kevéssé illeszkedett be ebbe a városba. Az egyetem azért ma is kicsit területen kívüli terület. Az én helyzetem más, én idevaló vagyok, itt végeztem az iskoláimat, erősen kötődtem sok tanáromhoz, akik helytörténettel foglalkoztak. *Csongor Győző* volt például a földrajztanárom, *Péter László* pedig folklórra tanított. Megvoltak tehát az indítások. A régi magyarosok nehezebben kapcsolódnak az élő irodalom fonálába. Én szerkesztettem is egy Szegeden megjelenő irodalmi lapot. A régi magyarosoknak nagy a híruk a tudományban,

engem meg valamiképpen az irodalmi köztudat összekapcsol Szegeddel. Ez persze optikai tévedés, mert én nem vol-

tam benne túlságosan még a város kulturális közéletében sem. Hiszen az egy más szféra volt, hatalmi szféra, s a hatalommal soha nem voltak jó nexusaim.

— Önök ketten viszonylag kevés kevés publikációval „adminisztráltak” magukat.

— Az egyetemi oktató két végén égő gyertya: egyrészt a tudományt műveli, másrészt oktat. S ahogy az idő telik, úgy nő benne az oktatás iránti felelősség. Egyre inkább úgy érzi, hogy még mindig keveset tud, hogy kiálljon a katedrára. Mindig csodálkozom azokon a kollegáimon, akik rutinból tudnak előadni. Nekem például hatalmas erőfeszítésbe került, hogy fölntötkoromban egy hagyományos magyar irodalomtörténeti iskolának a kereteiből átlépjek az új szövegvizsgálati módszerek területére. Ha az ember egyetemen előad és szemináriumot vezet, az olyan időigényes, hogy nekem másra alig marad időm. Amit én írtam és amivel foglalkoztam, az inkább sokféleségben is kitekintésben jelentős. Az oktatást például a régi magyar irodalommal kezdtem. *Koltay-Kastner Jenő*nek ugyanis az volt az elmélete, hogy végig kell az egész magyar irodalmat oktatni fiatal korban, s utána kell specializálódni. A pesti irodalomtörténeti iskolához nem tartoztam, ezért minden iskolát be tudtam fogadni. Az egésznek egyébként annyi a titka, hogy be kell nyalni a szakirodalmat. El kell sajátítani. Aztán kialakul az emberben, hogy nem megy el a polc mellett úgy, hogy le ne venne egy folyóiratot. És megnézi, hogy mi újság az egyes szakterületeken. Nem kell mindent elolvasni, tudni kell róla. Hogy hol nézhetek utána.

— Még egy dolog köti össze Önöket: ez pedig egyfajta politikai érdeklődés, vagy affinitás a közélet iránt. A rendszerváltás szerintem a szellem emberei számára abban az értelemben lenne a legfontosabb, hogy a munkájukat gátoló körülmények megszűnnek, kiteljesedik a szabadság, s megjavulnak a tudomány és az oktatás pénzügyi és tárgyi feltételei is. Bekövetkezett ez már?

— Nem, nem következett be, és valószínűleg a tárgyi feltételek sokáig nem is fognak javulni. A szellemi szabadság talán a sajtóban nőtt, de a tudományos életben ezt még mindig csoportok, iskolák, érdekvizonyok motiválják. Ironikusan azt mondtuk egymás közt: talán meg kellene írni néhány dolgot, mert hátha ezután nem lehet megírni! Ez inkább az élő irodalomra vonatkozik, ahol a társadalom politikai viszonyai erősebben érvényesülnek, mint egy közép-kori filológiai munkában. Hogy mi történt a tudományban, azt egyelőre nem tudjuk megmondani. Nem látszanak azok a változások, amelyeknek látszaniuk kellene. Az egyetemen történt változás. Szerkezetében, az oktatók minőségében cserélődött igényében látszik javulás.

— Mennyire tud még lelkesedni, mennyire fogékony még az újra?

— Egy dologban van reményem: a fiatalokban, a hallgatókban. Az elmúlt, eltelt idő szomorúságai, meg kétségbeejtő bolondságai tapasztaltom szerint nem érintették a fiatalokat. Azok a viták, amelyeket ma a közép-nemzedék és a politikusok jó része folytat, a fiatalokat nem érintik. Én pedig jónak tartom, hogy nem veszik át az előző nemzedékek örökségeit, a csoportosulásait, komplexusait. Van ebben a félévben egy szemináriumom a XX. századi magyar esszéiről. Ez ugye, erősen sorskérdésekkel foglalkozó esszé, nemzetkarakterológia és egyebek. A két háború között ezek a kérdések befolyásolták elég tragikusan a magyar szellemi életet. Nagyon érdekes a gyerekek reakciója: objektívan, hűvösen megítélik, de nem bújnak bele egyik ideológia köpenyébe sem. És azért az vigasztaló, hogy valaha megszakad az a rossz, ami még az én nemzedékemet is befolyásolta. Érzem az igényt, hogy nem akarják a vállukra venni az előzők terhét. Ez az amire érzékeny vagyok, amire figyelek, s ezt istápolom, támogatom a katedrán.

— Már ha lesz idő, hogy békében kicserélődjének a generációk. Az elmúlt két évszázadban ugyanis mindig bejött valami nagy trauma, nem maradt idő, hogy egy új, elfogultságoktól mentes nemzedék jöjjön.

— Ebben reménykednünk kell. Ez egy más fiatalság, mint a miénk volt. Tágabb horizontú, utazó, nyelveket tudó. S ez azért véd egy kicsit a beidegződésektől is.

MÁROK TAMÁS

Két világ találkozása 1492 — 1992

A Szegedi Akadémiai Bizottság Székházában nemzetközi tudományos tanácskozást szervez a Magyar Latin-amerikai Társaság, a Szegedi Akadémiai Bizottság és a József Attila Tudományegyetem „A felfedezések 500 éve: tolerancia és intolerancia az amerikai történelemben” címmel: A konferenciát április 13–14-én rendezik.

A rendezvény részét képezi egy országos tudományos eseménysorozatnak, amely Ame-

rika felfedezésének 500. évfordulójával kapcsolatos. A több városban zajló különböző programok összehangolásában kiemelkedő a szerepe egy országos előkészítő bizottságnak, melynek elnöke *Kádár Béla* miniszter, tagjai *Katona Tamás* külügyi államtitkár, *Orbán Viktor*, az Intéparlamentáris Unió Latin-Amerika csoportjának elnöke,

Biszbarszky Elemér közoktatásiügyi államtitkár és négy egyetemi tanár, köztük *dr. Anderle Ádám*, a JATE professzora, aki a szegedi rendezvény koordinátora.

A kétnapos ülésszakot *Katona Tamás* nyitja meg, s részt vesznek rajta a latin-amerikai országok diplomáciai képviselői is, kiknek nevében *Manuel San-*

huzza *Cruz*, a Chilei Köztársaság nagykövete üdvözlő a konferenciát. A munka öt szekcióban folyik majd, 46 előadás hangzik el, köztük több spanyol, mexikói és perui kutató tart beszámolót.

Az ifjúság részéről is lesznek aktív képviselői az eseményen; Strasbourgban 11 diák kíséri el tanárát, szűkebb pátriánkban eddig — az ELTE kulturális

Antropológia Tanszékről 32 diák jelezte részvételi szándékát.

Érdekes és sokszínű kulturális programok kísérik végig a tudományos tanácskozást. Április 13-án este a X. Indián Napok — idén először Szegeden — keretében videofilmvetítés és zenés műsorok szerepelnek a kínálatban, a képzőművészet iránt ér-

deklődők több kiállítás közül válogathatnak, ilyen például a hódmezővásárhelyi általános iskolások részére meghirdetett Amerikáról és a felfedezésről szóló rajzverseny legsikeresebb képeiből összeállított tárlat.

Kedden 14-én délelőtt szekciósülésre kerül sor, délután pedig a Magyar Latin-amerikanisták Társaságának közgyűlése zárja a színes rendezvénysorozatot.

T. L.

Kék alapon fehér

— graffiti —

Csörömpölve zuhan az ócska vászonzsák az ülésdeszkák közé, beteszi még az írógépet, aztán ő is startol. Ellőki a csónakot, de az első kísérlet kudarcot vall, kudarcot, hogy belevesse magát. A csónak pereme pont illene a két lába közti részbe, „ha lenne ott rész”, gondolja, és egy darabig kuporogva ül a csuromvíz írógép mellett. Mikor túl van, erőt vesz magán, vitorlát bont, szélnek ereszt. Nincs sok dolga, csak arra kell vigyáznia, hogy ki ne üsse a feje fölött időről időre elsuhanó kötél — azt nem tudja hova kösse. Egyébiránt minden tengerészeti tapasztalatlansága ellenére bizalommal tekint a távolba: ha azt, hogy hogyan, nem is, de hogy hová, azt igen, azt tudja. Tudni véli. Szeretné tudni. „Intuitív kirándulás”, motyogja elbizonytalanodva maga elé azután egy idő múlva, és kétségbeesetten feszegeti körmével az amúgy is pattogó zöld festéket. Elmerül ebben, lesuny, feszeget, lesuny, feszeget.

Szinte hirtelen ér oda. „Az nem lehet”, mondja fennhangon, miközben kezével árnyékol. Ajkat nyal, érzi, előmlik benne az izgalom, vért forral, lassan, fokozatosan, ahogy a párákból kibomlik a torony, s már látni a magasban körülötte keringő, széldobálta sirályokat. Szerényen a háttérbe húzódva, de mindenek uraként kék ég pompázik a hófehéren szikrázó torony mögött. „Ez felfoghatatlan, ez a duett” és kiköt. Erejét megfeszítve kitolja a csónakot a fövényre, leül a forró homokra, és az átázott írógépet az előre belecsavart papírral maga elé veszi. A gépen lerakódott só, a papír hullámosra száradt a napon. Tudta. Hát persze, hogy. De azért mégis. Ne mondja

senki. Hogy nem biztosít lehetőséget az Erikának. Hogy az idétlen lila szalagot csak megtévesztésül fűzte bele. Tessék. Ki lehet próbálni. Ennek annyi.

Hempereg, visítozik, borostájára homokot szór, aztán futtában kapja ki a hátizsákot a csónakból. A hirtelen súly hátravonja a karját, csavarja ki, megperdül, két kézzel kap a lendület után, egyensúlyát visszanyerve rohan tovább. Odaér a fehér torony aljába, tüdejét köpi ki, liheg a nyáladzásig. Két kézzel dől a falnak. Légszomj múltán meghökkenve figyel fel a tartásra, amit mondhatni a test önkéntelenül vett magára, erről másfajta esték jutnak eszébe, „amőbáz a Most, míg Akkor nem lesz”, s ez ingert generál benne. Egyik kezével tovább támaszkodik, a másikkal nadrágjában matat. Mikor túl van, olvassa és ez ingert generált bennem. Kifúzi a hátizsákot, a festékesdobozokat egymás mellé állítja. Azonnal használhatók. Bár szereti a hígító szagát, ez így kényelmesebb. Aztán mégis elővesz egy flakonnal, szaglják.

Nem nézi az első színt / majd megtudja, ha fújni kezdi a falra, / és nem figyel a toronyból kihajoló szakállasra / aki mézszagot árasztva üvöltözik /.

Nem nézi az első színt

Majd megtudja, ha fújni kezdi a falra

És nem figyel a toronyból kihajoló szakállasra.

Aki mézszagot árasztva üvöltözik.

Kovács Zoltán

Ma este bemegyek az öreg kocsmájába, bár tudom hogy az öreg már nincs ott, az új tulajdonos meg úgy bánik velem, mint bármelyik más vendéggel. Talán a vendégek is kicserélődtek — nem tudom, nem érdekel. Igazából soha nem figyeltem meg őket.

Nem mintha az öregot annyira megfigyeltem volna, nem is gondoltam rá, egészen ma estig, és most sem akarok róla beszélni, valahogy rám jött, három utca még az üvegajtóig, senki nem hallhat. Másról nem is tudok beszélni, ha egyáltalán akarnék valamit mondani.

Pedig néha kérdezett ő is, lehet hogy nem volt az a megrögzött mesélő típus, persze amikor kettesben voltunk, mindig ő beszélt. De tényleg kérdezett néha. Mi történt ma, mit gondolok ezekről a kalandokról, ezekről a hősookról. Ilyeneket kérdezett az öreg, szeretetből, meg az is lehet, hogy érdekelte. Ezt nem szerettem, nem szerettem, és nem azért mert nekem kellett jönnöm. Úgysem mondtam semmit, nem volt mit mondani, néhány hümmögés, egy kicsit még nógatott. Utáltam ezeket a perceket mert megszakították a mesélést, hogy ülünk ott a poharakkal, ő mondja én pedig ülök, amikor ő iszik akkor én is, csak néha háborgatnak, kérdez hogy figyelek-e, de erre elég egy bólintás is, nem ilyen falhoz állítás, amikor tudja hogy nincs mit mondanom. Biztosan bosszantotta őt is a dolog, abbahagyni a semmiért, és mégis megszakította minden éjjel a történetet. Ittunk aztán, kicsit megnyálazta az ajkát, hát ennyi, akkor folytatom, bár általában új történetbe kezdett ilyenkor és hamar ugyanúgy ültünk a sarokasztalnál, a többi asztalon a felfordított székek, a pult mögött szólt a rádió. Bármilyen meleg volt is, az ajtót mindig bezárta és egy petróleumlámpa világított csak.

Nappal, nyitva tartáskor egészen más volt a kocsmá, igaz, olyankor alig jártam ott. Nem mintha dolgom lett volna máshol, vagy bármilyen elfoglaltságom. Gyerekkoromban dolgoztam, szüleimmel laktam még együtt, de azóta elköltöztem, saját lakásom van. Délelőtt, kora délután inkább aludni szoktam, meglehetősen nyugtalanul, a függönyök átengedik a fényt, a zsalut pedig elfelejtetek szereltetni, hiába álkozódom aztán felriadva. Nappal alszom, vagy délután sétálok, úgy teszek mintha dolgoznék. A kikötőbe járok leggyakrabban, dokkmunkások között téblábolok, volt hogy nehéz ládákat cipeltem, figyeltem a munkavezető parancsait. Egyszer éppen napibért fizettek, és csak nehezen tudtam a sorból kiszökni. Nem mintha a pénzt nem akartam volna elfogadni, inkább a név, a kerek fémpénzeket a tenyerembe számolná a magas férfi megdicsérné, volt hozzám néhány jó szava rakodás közben, ezért álltam ki a sorból, mintha a szükségemet akarnám végezni.

De volt, hogy zárás előtt, még világosban értem a kocsmába. A terem tele volt ilyenkor, a munkából jövők minden helyet elfoglaltak. Öregeket nem nagyon láttam, biztosan délelőtt beszélgettek meg kártyáztak, esetleg berúgtak egy kicsit, de aztán átadták a helyüket az erős férfiaknak, akik fáradtan ugyan, de pénzzel és nagy hanggal érkeztek. Tízre a legtöbben közülük is elmentek, a részek maradtak csak, hogy az öreg legkésőbb éjjelre az utolsó vendéget is kituszkolja, lehúzza a hullámos bádogot és becsukja az üvegajtót.

Nem szerettem ezeket a perceket. Félttem a nagy hodályban, a lámpákat az öreg lekapcsolta, mindenholnan zörgés és kattogás hallatszott, sorra zárta be ajtókat, csukta be az ablakok spalettáit, rakta fel a székeket. Hátragurította a kiürült söröshordókat, a munkából jövők sört ittak leginkább, lelakolták a hátsó ajtót is. Felkapcsoltam a rádiót és mindig eszembe jutott, hogy most bezárkózott, aztán rámtamad, kirabol, meggyilkol vagy ennél is rosszabbat tesz. Megkönnyebbültem amikor megjelent a petróleumlámpával, a kis demizsonnal. Leültünk, oldalra rakta a lámpát, töltött, koccintottunk, csak elsőre, aztán lehajtottuk a messziről származó méregerős italt. Legtöbbször erről kezdett beszélni, hogyan jutott hozzá és mennyire erős az átlátszó folyadék. Ezért kellett demizsonban őrizni, vastag falú, fonott koporsóban, ahogy ő mondta.

Az arcára nem emlékszem. Lehet, hogy engem nézett amíg beszélt, én nem néztem rá. Nappal, a pultnak dőlve persze láttam, szolgálta ki a vendégeket, szedte össze a poharakat, láttam, hogy öreg és sántít, de lehet hogy csak nehezen járt, elmeszesedtek a csontjai. Pincérkabátot hordott és éjjel is magán hagyta, a gyér fényénél egy fehér foltot láttam, az asztal lapját, a lámpa bádogtálpát, az öreg kezét. Nem hadonászott velük amíg mesélt, ritkán mozdította őket, a tenyér élén, félig begömbölyve feküdtek, tisztán és nagyon ráncosan. Nem volt szakállas, ahogyan tengerész sem volt soha. Én gyakran babráltam a szórzetet az arcomon, lehet hogy elmosolyodott, jobban hasonlítottam története szereplőéhez mint ő, pincérkabátban. Bár az ő keze nem remegett. A tengerésznek nem remeghet a keze és mindig éles a szeme. Gyanítom, hogy látni sem látott tökéletesen, talán az üvegek címkéit emelte túl közel a szeméhez, azért gondolom.

Nem emlékszem, játszott-e a hangjával, vagy amit mesélt az mozgott-e előttem. A hangját szerettem, próbálom is utánogni de nem megy, nem szeretek hangosan beszélni, így meg nem lehet kiválasztani azt az árnyalatot amelyik a legjobban hasonlít az övéhez.

A kocsmá falai roskadoztak a tárgyaktól, amiket az öreg kiaggatott. Mikor először jártam a kocsmában, már minden ott volt, később nem rakott fel semmit és nem is vett le. Halászhálók, hordók, halcsontvázak, családi fotók voltak, megfeketedve az állandó füsttől. Lehet hogy már az elődje felrakta mindezeket, vagy még régebben. Nem beszélt erről, nem láttam hogy valaha is tisztította volna a sok kacatot, igaz hogy a hely vonzerejét jelentették a barlangszerű falak, a sok kiszögelés, a megülő korom sötét mintái. Éjszaka ebből semmi nem látszott, a kis lámpa fénye éppen nekünk volt csak elég. Nem látszott hogy felhős az ég vagy telihold van-e, az összes ablak előtt fatáblák voltak, nehogy belássanak vagy bedobják az üveget.

Ismertem a kocsmá vendégeinek rosszindulatú beszélgetéseit. Most már nem kell ettől tartanom, nem mintha akkor tartottam volna tőlük, bár az öreg nem védett volna meg, de nem félttem, soha nem félttem mióta egyedül lakom. Nem is azért jártam az öreghez hogy majd társaságot találjak. A történeteit sem szerettem igazán, nem is jut eszembe egy sem. Ő egy történetet sem mondott el többször.

Nem fogok ma sem bemenni az üvegajtón. Az új kocsmáros talán le is szedett valamit a falról. Az is előfordulhat hogy rokon, de nem hinném hogy az öregnek lennének rokonai, hacsak a meséi hőseit nem számítottam. Az öreg és a családja, jó lett volna, nem csak kettesben üldögéltünk volna a bezárt kocsmában, ott ültek volna a rokonok is, a sok, egymáshoz nagyon is hasonló kérgetenyér és csipkés szoknya, igazi tengerészek a kocsmában. Nem a szórakozónegyedbe mentek kurvák után, megelégedtek az elérhetetlen nőkkel. Szemben ültek, finoman a hölgyek felé, kicsattanóan és vastagon a bajtársakhoz. Az öreggel csak hallgattuk volna az igazi tengerészeket, néztük volna a nőket. A béna lábát simogatná, a bort innánk hosszú palackból, gyomorszorító szárazat.

Talán ezért zárta be az ajtókat és ezért ültünk a félhomályban, kettesben, hajnalig. Amikor végül kérdeztem, már nem tudott felelni. Közel hajoltam hozzá, hanyatt feküdt, megtaláltam a kulcsait és hátramentem. Akkor láttam utoljára az öreg tengerészt, az arcára nem mertem nézni, akkor voltam a kocsmában utoljára. Nem érdekes, nem hallottam azóta az öreg történeteit, kerülgetem az embereket és mindig elhallgatok, most is csak azért mondom el mindezt, hátha kiderül, tengerész volt az öreg, kimozdult-e egyszer is a kocsmából, ahol éjszakánként kettesben ültünk.

Ajándék ez a nap

Lopva fölnézett a horpadt égre, nagyon szerette volna, ha nem kérdeznek tőle semmit, és nem néznek rá tiszta kérdő szemekkel, mert akkor beszélnie kellett volna. Nagyon sokáig hallgatni akart, bántani a buján egymásbafolyó, béna napjait. Lelógatni ronggyá rágott kezeit, iszkolni üres, napos utcákon, és égetésig húzni az ujjait a házak riktó vakolatán.

Sárga volt az arca, sárga volt ádámcsutkája is, mely unottan mozgott a kortyokkal. Hallotta, ahogy felhők fordulnak gyomrában, és orgonaillat gurul a fái között, pulóverben birkózik velük, indulat nélkül hempereg a nagy kékségben. Mint halszálka öleli a bokrokat, mezítláb lép moha kövekre, és könnyedén futni kezd a puha pataokban, mint megannyi prizmaszín.

A sötétig futott, ellazította az izmait, és szeméből fenyőmagok hullottak, a remegő avarra. A szél nekifeküdt a tarkójának — beszívta — mintha magát fogadta volna be, felszakadt a bőre, és tömérdek tojás törött a földre, ezernyi sugárnyaláb vakította el, bőre fekete lett, megkeményedett a lelke, és mint márványtömb tocsant a tojás tükrébe.

amint szú rágja...

Bizony nyomasztja, dagasztja a világ a kicsiket és a nagyokat egyaránt. A kicsik emiatt szeretnék néha felrúgni az aztalt, megütni egy nőt vagy egy négert, kilukasztani egy zászlót, s még ki tudja milyen agyafúrtságra nem képesek, ha úgy érzik, betelt a pohár. A nagyobbak pedig, nevezzük így őket, jogosan vagy nem, másképpen bosszulják meg magukat. Megmutatják a világnak, hogy milyen gyönyörű, hátha az elsüllyed szégyenében vagy bukfenet vet. A legnagyobbak tehát tükröt tartanak a világ elé. S hogy milyen nyomasztó lehet ma élni, azt mutatja a nagyszámú zsebtükör, amit kézbe vehetünk, s amire jegyet és popcorn-hegyeket válthatunk. Vajon hány olyan magyar film készült az utóbbi tíz évben, amelyik valamely magyarországi közhelyszínen bonyolódik? Nyilván vannak közöttük egészen szórakoztatóak is — most csak az Egészséges erotikára utalok.

Március egyik filmhetében két magyar filmet is láthattunk. Szőke András *Európa kempingjét* és Szabó István *Kedves Emma, drága Böbe* című filmjét. Érdekes volt megnézni továbbá a *Mystery traint* is, Jim Jarmush alkotását. Ez utóbbi véletlenül vagy sem, de Amerikában játszódik, de gyanítható, hogy rokon a másik kettővel. Valamelyik cannes-i filmfesztivál titkos tippje volt, Szőke András még fiatal, Szabó István filmje pedig Ezüstmedve-díjat kapott, mivel híven mutatja be a kelet-európai változások nyomán kialakult helyzetben lévő emberek lelki gyötrelmeit. Nos, kár lenne újra osztani a díjakat, a *Mystery train* tényleg nem sikerült igazán, Szőke remélhetőleg sok díjat fog még kapni, az idős mesterek pedig kapjanak csak meg minden díjat, miért is ne. De ez a film akkor sem jó. Pedagógusokról, pedagógusoknak, pedagógikusan. Semmi finomság, semmi rafinéria; reflexivitas, operatőri munka: semmi. Azért persze önmagában nem rossz film, hiszen tényleg ilyen az élet. Az lehet, de a művészet nem ilyen — gondolom. Akkor inkább Szőke András filmje az. De ki tudja, mi fog most győzni? A játék vagy a posztszocialista realitás. Saját szenvedéseink mákonyozása vagy pedig a szembesülés; a heroizálás, vagy pedig annak belátása, hogy bizony ilyen nevetségesek vagyunk. Hadd álljon itt egy ősi rigmus.

Ezüstmedvébe tömnek mákot,
amint szú rágja a fákot.

Bocs,
P.

Az élet értelme

Ha sok cseresznyepaprikát madzagra fűzünk, abból lesz a paprikakoszorú.

Ha viszont nem fűzzük fel őket, nem lesz belőlük koszorú.

Pedig a paprika ugyanannyi, éppoly piros, éppoly erős. De mégse koszorú.

Csak a madzag tenné? Nem a madzag teszi. Az a madzag, mint tudjuk, mellékes, harmadrangú valami.

Hát akkor mi?

Aki ezen gondolkozik, s ügyel rá, hogy gondolatai ne kalandozzanak összevissza, hanem helyes irányban haladjanak, nagy igazságoknak jöhet a nyomára.

A tudomány csarnokában

A Magyar Tudományos Akadémia úgynevezett Vörös Plüss terme előtt rosszul lett egy fiatal nő, miközben a réz ablakkilincset pucolta. Görcsökben vonaglott, szájából hab szivárgott, s épp fejét verte a padlóhoz, amikor a Vörös Plüss teremből kiözönlött az a százhetven orvostudós, akik Gunnar Ingridsson Nobel-díjas biológus előadását jöttek meghallgatni.

A magyar tudósok tanácskoztak, futkosni kezdtek, különféle orvosságokkal kísérleteztek, kihívták a mentőket, sőt a tűzoltókat is, mert — kiváltképp egy külföldi híresség előtt — mindent el akartak követni a betegért, még azt is, hogy az ablakon kilógassák. (Hátha a tüdejébe ment egy kavics.) Ámde a lány csak hánykódott, köpte a habot, és fogvicsorított, míg csak Gunnar Ingridsson meg nem szólalt:

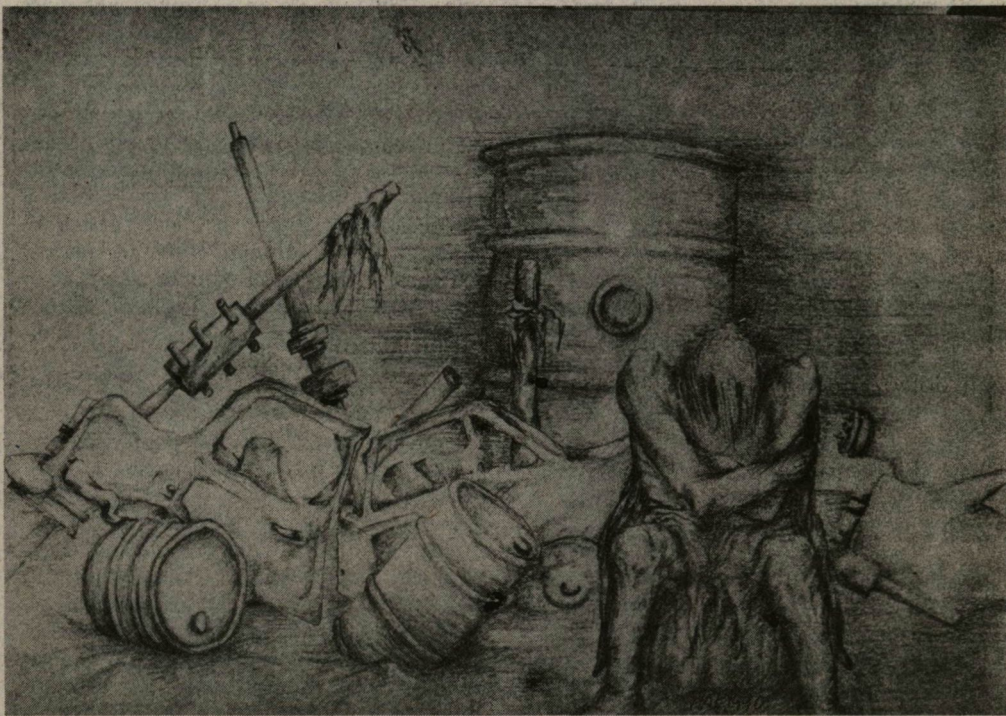
— Ne adjunk neki egy pohár vizet?

Erre nem gondolt senki. És, tessék, a víztől a lány eszméletre tért, megnyugodott, és elégedetten folytatta az ablakpucolást.

Ekkor azonban ott termettek a Televízió riporterei, akik a Nobel-díjast, kezében a fél pohár vízzel, a kamera elé állították. A leányt megkérték, hogy még egyszer dobálja magát, és igyekezzék habot verni a szájából, ami sikerült is.

Sajnos másodjára a görcsöket nem tudták csillapítani, a leányból csak úgy dőlt a hab, pedig a nagy tudós nemcsak a maradék vizet itatta meg vele, hanem még egy pohár szódát is hozatott, de az is hatástalan volt. Ki érti ezt?

* — a két egyperces novellával Örkény Istvánra emlékezünk, aki ma lenne 80 éves. „Örkény István és a kémia” címmel a 6. oldalon olvashatunk egy írást.

Horváth Sándor rajza

Törvények a kerge automata szabályozására

A magyar jogalkotás folyamatában hamarosan igen fontos, és akár sorsdöntőnek is nevezhető törvények meghozására kerül sor. Lapunkban is figyelemmel kísértük az oktatásról szóló törvények előkészítését, s több véleményt közöltünk már ezekről. Az alábbiakban két fórumról szóló tudósításban próbáljuk meg felvázolni, hogy a két tervezet, a felsőoktatási és a közoktatási, hogyan illeszkednek egymáshoz.

A közoktatási

A Szabad Demokraták Szövetségének szegedi szervezete vítaestet rendezett március 25-én a Deák Ferenc Gimnáziumban a közoktatási törvényről, annak tervezetéről, koncepciójáról. Meghívott szakértőként, vitapartnerként Szilágyiné Szemkő Judit (Művelődési és Közoktatási Minisztérium), Andor Mihály és Bretter Zoltán (az SZDSZ oktatáspolitikai szakértői), Nagy József (a JATE professzora) és Rózsa Edit (országgyűlési képviselő) fejtette ki nézeteit, s választolt Csapó Benő (JATE) vitavezető kérdéseire.

Első témakörként azt taglalták a jelenlévők, hogy a törvénytervezet mennyiben szolgálja a közoktatás ügyét. Valamennyi résztvevő egyetértett abban, hogy a tervezet megadja a lehetőséget, tágra nyitja a kapukat és kibővíti a mozgásteret. Ugyanakkor Bretter Zoltán e törvény megalkotását politikai okokból nem érzi időszerűnek, Andor Mihály pedig az anyagi fedezetet nem látja biztosítottnak. A minisztérium képviselője szerint a Pénzügyminisztérium ad pénzt, ha megmondják, mire kell. Rózsa Edit azon a véleményen volt, hogy az oktatás válságát nem ez a törvény oldja meg, Csapó Benő pedig — összegezve az elhangzottakat — azt mondta, hogy ez a törvény nem az oktatás fejlesztéséért, hanem helyette van. A hallgatóság soraiból érkezett vélemények szintén megkérdőjelezték a politikai időszerűséget, hivatkozva a konszenzus hiányára.

A jelenlévők sokat foglalkoztak a kialakítandó iskolaszervezet témakörével is. Szemkő Judit úgy jellemezte a struktúrát, hogy ennek meghatározó tényezője az érettségire, illetve az alapvizsgára való felkészítés, e kettő elkülönítése. Eredményként könyvelte el azt is, hogy a központi beleszólás lehetősége csak kivételes esetekben képzelhető el. Andor Mihály sokaknak tetsző állásfoglalása: az igények szerinti, spontán iskolaszervezet-kialakulás a kívánatos. A fórumon szó volt még a vizsgáztatás és a finanszírozás kérdéseiről is, s a jelenlévő pedagógusok felszólalásaiból ítélve ez az eszmecsere igen hasznosnak volt mondható.

Közös nevezők hiánya?

A két előbb bemutatott törvény része az oktatás reformjának, de vajon mennyire alkotnak ezek a jogszabályok egységet? Ez a kérdés is elhangzott a Deák Gimnáziumi fórumon, s a résztvevők állást is foglaltak. Szilágyiné Szemkő Judit hangsúlyozta a felsőoktatási törvény keretjellegét, s a tervezetkészítők közötti folyamat egyeztetésre hivatkozott. Bretter Zoltán az egyeztetés létét nem vonta kétségbe, ennek eredményességét azonban igen. Mint mondta, a három törvényt (ide sorolta a Munkaügyi Minisztérium által készített szakoktatási törvény tervezetét is) nem egy minisztérium készíti, s általában véve: ahol érdekek ütköznek, ott kétségek az összhang. Csapó Benő is szkeptikusnak nyilatkozott e kérdést illetően, Nagy József pedig így fogalmazott: az iskolarendszer már 25 éve kerge automataként működik, s olyanokat bocsát ki, akik képzetlenségük miatt nem tudnak beilleszkedni a társadalomba.

Arató László

Te is lehetsz szegény!

Ezzel a „találó” jelmonddal invitálta március 18-án du. 5 órára a Szakszervezetek Csongrád Megyei Székházában tartandó tagtoborzó gyűlésére az érdeklődőket az ez év januárjában alakult Szegények Nemzeti Szövetsége. Ám hiába készültek a plakátok, mert a tágas terem ezen az estén vajmi kevésbé népesült be.

Ne mi, az állam szégyellje szegénységét — hangzottatta előadásának bevezetőjében Gulyás Pál, a Szövetség elnöke. Majd elmondta: Óföldre-ákon 10 alapító taggal született meg szervezetük, melynek a 4—500 lakosú faluban azóta 30 tagja van. További alapszervezetek kiépítésén és szervezői, valamint szakértői gárda megteremtésén fáradoznak. Annál is inkább szükségük lenne erre, mert választási pártként indulni kívánnak az elkövetkező országos megmérettetésén. A Parlamentben most helyet foglaló pártok ugyanis — az SZNSZ elnöke szerint — nem képviselik az egyre növekvő magyarországi szegénység érdekeit. Március 15-ike kapcsán megemlíttette a közteherviselést, mint a szabadságharc

hagyományait ápoló kormány politikájának kétségbeeső lépésmutatását. Ma a társadalom alsóbb régiói viselik az ország terheit — szögezte le Gulyás Pál. Beszédében kitért még a nyugdíjkorhatár felemelésével kapcsolatban a magyar nők, a nyugdíjasok, a kilátástalan jövőjű fiatalok és a munkanélküliek szociális helyzetére, s összegzésül hangsúlyozta: a társadalmi javakból való részvétel arányának újragondolása sürget. A vagyonátmentésekről szólva megjegyezte, aki a múltban gazdag lett, az ma még gazdagabb, aki elszegényedett, még szegényebb. Az árak és bérek liberalizálásának szükségességéről megállapította, hogy miközben az árszínvonal hozzávetőlegesen ötszörösére növekedett a rendszerváltás előttinek, a bérek stagnálnak. Ez az elit demokrácia, nem a miénk — jelentette ki vezéretül az elnök.

A hallgatóság kérdéseire válaszolva Gulyás Pál rámutatott: szervezetük nem maradhat mozgalom szinten, mert csak a kormány munkájának befolyásolásán keresztül érhetik el céljaik megvalósulását. A pártok

között ma óriási szakadék táng, s ezt is be szeretnék töltögetni, nem csak a szociális háló hézagait. A lakáskérdés megoldására a volt szovjet lakanyák ez irányú hasznosítását lehetséges alternatívának tekintené.

A rendezvény végezetével az SZNSZ elnöke lapunknak nyilatkozva elmondta, enyhe kudarcéktól fogja föl a mérsékelt érdeklődést, de reméli, hogy a negyven évig Csipkerózsika-álmot álmódó emberek szervezkedésük nyomán végre felocsúdnak. A pártokkal összefonódást ugyan nem kívánnak, miként elhangzott, ám — jegyezte meg Gulyás Pál — főként a Fidesz-nek vannak az övékével több ponton egyező elképzelései, a kapcsolatot szívesen fölvennék velük. Élvezik viszont az MSZOSZ erkölcsi, s remélhetőleg némi anyagi támogatását is, valamint segítséget várnak a szegedi szegények érdekképviselőinek hatékonyabb tételéhez a helyi önkormányzattól és „a szervezőmunkában az egyetemi, főiskolai ifjúságtól is, hiszen maholnap munkanélkülivé válhat nagy részük.”

— emgé —

Örkény István és a kémia

1912. április 5-én született Budapesten Örkény István, most lenne 80 éves. Sikeres és határos írásművészetének több gyökere és összetevője van, az egyik kétségtelenül természet-tudományos műveltsége és gondolkodásmódja. A kémiához közvetlenül kapcsolódott több szállal is, ősei, egyetemi tanulmányai és egy gyógyszergyárban töltött többéves munkaviszonya révén.

Családi előzmények

Gyerekkora szünidőit rendszeresen anyai nagypapja házában töltötte, amire később így emlékezett: „Az én családi felmenőim anyai ágon is felvidéki Pető család volt. Ők Nyitrától nem messze, Verebély nevű községben éltek, ahol beláthatatlanul régi idők óta virágzó ecetgyárak voltak... Már az érsekújvári állomáson, amikor az ember átszállt, ott volt a hirdetésük, ami így szólt:

Három régi szó:

Pető ecet jó.

Innen aztán egy kis vicinális vitt el Verebélyre, ott volt az ecetgyár, amely máig emlékezetemben él: ahogyan Proustnak a madeleine idézi föl az ifjúságot, egy teába mártott sütemény. Ha én bárhol salátát kapok, aminek ecetszaga van, nekem rögtön a fiatalságom jut eszembe. Gyáron ne képzeljünk valami óriási ipartelepét, ennek a régi Pető-féle ecetgyárnak mindössze három munkása volt. Bár igaz, hogy az ecet nem túl munkáigényes termék.”

Édesapja, Örkény Hugó gyógyszerész volt és több patika tulajdonosa. A leghíresebb ma is gyógyszertárként működik a Rákóczi út és a József körút sarkán, az Emkével átellenben.

A kémiához való kapcsolódás azonban még korábbi időre nyúlik vissza. Örkény Istvánt is foglalkoztatta, hogy egyik őse, Österreicher Manes József (1756—1832) orvosként a budai hévizek megelemezésével és tudományos ismeretterjesztésével vált ismertté, és írta be nevét a magyarországi kémia történetébe. Munkásságának alapja kora uralkodó eszméje a flogiszton-elmélet volt. A téves kiindulás ellenére a gondos és szellemes analitikai eljárás ma is használható eredményeket hozott.

Tanulmányok

Édesapja azt szerette volna, ha fia többre viszi, mint ő (a legtöbb szülő így van ezzel), ezért Örkény István apja kívánságának engedve érettségi után, 1930 szeptemberében a magyar királyi József Nádor Múgyetem Vegyész-mérnöki Osztályára iratkozott be. Itt a korabeli kémia „olyan nagyjai oktatták, mint Ilosvay Lajos, Varga József, Zemplén Géza. Az első három félév akadályait „simán” vette, általában közepes eredménnyel, néhány utóvizsgálával, annak megfelelően, hogy túl nagy vegyész ambíciói nem voltak, de teljesítette apja kívánságát. Problémássá a 4. félév vált, amikor Strauss Hermann professzornál kellett vizsgáznia „Kémiai fiziká”-ból, ezen belül termodinamikából. A sikertelen vizsga és a professzor emléke nem múlt el nyomtalanul, mert későbbi írásaiban is megemlíkezik róla.

Örkény Hugó átmenetileg belenyugodott abba, hogy fia nem szerzi meg a mérnöki diplomát, ahhoz azonban ragaszkodott, hogy tanulmányait gyógyszerészként folytassa. Így a fiú áttette tanulmányai színhelyét Budáról Pestre, a Múgyetemről a Tudományegyetemre. Apja gyógyszertárában töltve a gyakor-

latokat jutott ideje írásra is, és arra is, hogy sikeres utóvizsgát tegyen Strauss Hermannál. 1935-ben kapott gyógyszerész oklevelet, és újabb gyakorlatok igazolása után 1937-ben sikeresen letette a „gyógyszerkészítési feljogosító vizsgát”, melynek eredményeként diplomájára rávezették a következő záradékot: „gyógyszertár önálló vezetésére jogosult”. Ebben az évben jelent meg első novellája nyomtatásban a József Attila szerkesztette „Szép Szó”-ban.

Hősünk a következő két évet külföldön (London, Párizs) töltötte, majd visszatérve folytatta műgyetemi tanulmányait, és 1941-ben megkapta vegyész-mérnöki diplomáját is. A diplomaosztás utáni bankett hangulatát a „Kis Rabló” étteremben és az elképzelt vegyész-mérnöki pályakezdést meg is írta „Zürich, Budapest, Charlotenburg” című novellájában, melynek egyik főhősében, T. professzorban Zemplén Gézának állít emléket.

Pályakezdő mérnök

Örkény az ötvenes években sikeres és ismert íróvá vált. '56-os szerepvállalása miatt azonban szilenciumra ítéltetett, írásait, fordításait nem közölték. Ekkor úgy dönt, hogy leporolja két diplomáját, és állást vállal tanult szakmájában. 1958 és 1963 között az Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyárban (ma EGIS) dolgozott az orvostudományi osztályon. Itt a készülő gyógyszerek bevezetésével, ismertetésével, terjesztésével foglalkoztak. Olyan munkát kapott, amiben kémiai ismereteit hasznosíthatta. Főnökei a gyógyszerismeretők, összefoglalók készítésében jól tudták kamatoztatni stílusérzékét, nyelvtudását. Kollégái szerették Örkényt. A vele kapcsolatos dokumentumokat, írásokat és visszaemlékezéseket volt munkatársa, Kósa László gyűjtötte össze és jelentette meg „Pisti a gyógyszergyárban” címmel.

Közben lassan megtört a jég, kezdtek újra megjelentetni írásait, és 1963-ban befejezte gyógyszergyári karrierjét, és újra csak az írásnak szentelte idejét.

Örkény István írásaiban szép számmal találhatók kémiai kapcsolatos motívumok, de ennél sokkal jelentősebb az a hatás, amit stílusára, kifejezőkészségének tömörségére gyakorolt természettudományos műveltsége. Erről ő maga így vélekedett: „az egyetem elvégzése számomra nem volt teher vagy szenvedés. Végül is ekkor sajátítottam el azt a természettudományos gondolkodást, amely még ma is egy kicsit különlegessé teszi a helyzetemet a magyar irodalomban, ahová a legtöbben az irodalom felől, illetve nagyon sok felől jöttek... Én a természettudományok felől jöttem, ezt a gondolkodást sajátítottam el, és ezt nagyon szerettem. Nagyon egyszerűen szólva: a kémia nyelvén leírható egy képlet, amely szerint ha a kénsavat összeöntöm a báriumkloriddal, akkor bárium-szulfát képződik. És abban a pillanatban, ha egy kis kémsóba beleöntöm, valóban ott a fehér csapadék, a bárium-szulfát. Csodálatos egyezése az elméletnek és a gyakorlatnak, a gondolat megvalósulásának. Szóval a világnak ez az egyszerű és világos kifejezése, ez engem elragadott, ez nekem borzasztóan tetszett. Hát persze az, amit most elmondtam, az a legelemből példája ennek, de az egész kémia, fel egészen a szerves kémiáig, egy ilyen tiszta világos képlet. Ez az tiszta világosság, amit egész életemben kerestem, szerettem: mindennek a legegyszerűbb és legvilágosabb megfogalmazását. Az értelmet.”

Hannus István

Pompeji operaest

Érdekes kezdeményezésnek lehettek részesei mindazok, akik március 16-án este a JATE aulájában megtekintették a Pompeji által szervezett operaestet.

Fiatal művészek és művészjelöltek mutatták meg képességeiket, hangjukat, önmagukból és törekvéseikből adva egy darabot. Ismert és kevésbé ismert áriák is megszólaltak, rendkívül színessé téve az estét. A közönség az idő előrehaladtával egyre fokozottabb hangulatba került, melyet az előadók megérezve, nem érdemtelenül, teljesítményükkel ki is provokáltak. Kiemelve a Pavarotti-énekversenyen is döntős Frankó Tündét, aki már korábban letette névjegyét

technikailag tökéletes, könnyed lélekkel szóló éneklésével, ne feledkezzünk meg a többiekéről sem, akik egy kellemes estét szereztek a megjeleneteknek: Frankó Tünde, Medgyesi Schwartz Lúcia, Kovács Etele, Busa Tamás, Réti Attila és Altorjay Tamás.

Úgy érzem, hogy még nem érdemes mélyreható elemzésekre bocsátkozni. Egyet azonban meg kell állapítanunk, olyan ifjú hangokat hallhatott a szegedi közönség, amelyek méltán számíthatnak nemcsak helyi, hanem nemzetközi elismerésre is egykoron. Az ehhez hasonló estek pedig egészen biztos növelnék a zenerajongók sajnos egyre fogyó táborát.

Lágyan jönnek a hangok, puhán, akár a levelek érik el a földet. Megütnek mint annyiszor, keményen, derekasan. Megpuhulnak a terem falai, már nem biztos a márvány sem, úszik minden, Óslebegés. Ismét könnyűekké válnak lépteink, ismételten valamit írni kellene, talán dicséret, így: köszönjük a fellépő művészeknek a katartikus élményt, aztán hazamennénk, töltenénk egy pohárral, és már szólna is a tvin-piks.

Most talán ezek helyett maradjunk annyiban (állapítsuk meg örömmel) Igor herceget még mindig lehet énekelni magyar színpadon.

— k&h gábor —

Nyit a tenispálya!

A JATE Gazdasági Igazgatósága értesíti az egyetemi dolgozókat és családtagjait, valamint a hallgatókat, a Ságvári Gimnázium és az általános iskola tantestületének tagjait, tanulóit, hogy az egyetem **Újszeged, Erzsébetligeti Tenisz sporttelepe** megkezdte új rendszerű, kedvezményes működését az alábbiak szerint:

Nyitva tartás: 1992. április 1.—október 31-éig naponta 07.00—20.00-ig, az időjárástól függően.

A JATE-hallgatók tantervi teniszkutatásának végrehajtása térítésmentesen történik, a **Testnevelési Tanszék vezetőjének igénye alapján, a Sporttelep vezetőjével történő megbeszélés szerint.**

Tömegsportolás keretében fizetendő pályadíjbevételei díjak a következők:

— **idénybérlet, április 1—**

október 31. (hetente 4—4 óra kb. 120 óra,) óránként 33 Ft 4000 Ft — **havi bérlet** (kb. 16—20 óra) óránként 40—50 Ft 800 Ft — **heti bérlet** (4 óra) óránként 62,50 Ft 250 Ft — **alkalmi pályabérlet** (6 óránként) 100 Ft — **esti világítás óránként** 400 Ft — **kísérők belépője** 10 Ft.

A bérletek névre szólóak, másra át nem ruházhatók. A bérletek a gondnoknál a helyszínen válthatók. A heti 4-4 órából 2-2 órát délelőtt, 2-2 órát délután biztosít a pályagondnokság.

A pályagondnokság teniszoktatást szervez, 8 éves kortól. Egy-egy csoport létszáma 6—8 fő. Az oktatás időpontjai:

— május 15.—június 15.

— június 15.—július 15.

— július 15.—augusztus 15.

— augusztus 15.—szeptember 15.

— szeptember 15.—október 15.

Az oktatás programja és díja:

— heti 8 óra: 500 Ft

— heti 16 óra: 800 Ft

Az oktatáshoz a havi pályabérletet külön kell megváltani. Jelentkezés és részletes megbeszélés a sporttelepen, a turnusok indulása előtti héten a pályagondnoknál.

A pályabérletekkel az öltöző, a tusoló, a mellékhelyiség és a falazó is használható.

A Gazdasági Igazgatóság kéri a teniszsportot szeretők a sporttelep látogatására, a szabadidő hasznosabb eltöltésére, a teniszsport népszerűsítésére. Bővebb felvilágosítást a **sporttelep vezetője, dr. Gurka Zoltán** ad, telefon: 24-022/51 mellék.

„A hazáért nem csak elvérezni...kell!”

Siklósi András, az FKGP nagyszegedi titkára legutóbb a Délmagyarországon nyilatkozott. Az interjúban elmondottak okán — mely kijelentések korántsem voltak megnyugtatóak — tettünk fel néhány kérdést a titkárnak. Elsőként azt kérdeztük, érvényre tudja-e juttatni elképzeléseit a helyi szervezetben.

— Feladatom a politikai irányvonal meghatározása. A helyi szervezetben általában elfogadják a véleményem, bár én senkit sem akarok meggyőzni az igazamról. Ugyanakkor a szegedi szervezet elismeren az egyik legradikálisabb, legrangosabb a pártban.

— **Pártjuk két fő irányvonala közül melyikhez állnak közelebb?**

— A 33 tagú frakció megalakulva kizárólag egy néppellenes kormányt, amit mi nem tudunk fölállalni. A 12-ek gyakorlati politikája gyakran elfogadhatatlan számunkra, bár alapvető nézeteiket toleráljuk. Múlt nyolcuk a koalíciót, de fenn tartjuk a jogot a kormány és a felső vezetés bírálatára. Ám, ha a kisgazdapárt megszabadul külső és belső bomlasztóitól, leküzdí súlyos válságát, akkor az ország vezető ereje, az igazi rendszerváltás végrehajtója lehet. (A beszélgetés még február elején készült — P. A.)

— **Milyen célból folytat a kormány néppellenes politikát?**

— A kormány nemzetinek és kereszténynek vallja magát, ám ez nem így van. Magyarországon még nincsenek valódi kormányzati és ellenzéki erők. Ezek helyett két nagy erővel számolunk. Egyik a nemzetellenes, a másik a nemzetért tenni akaró. Az MDF-en belül a kormányzó erők a nemzet ellen dolgozó liberalizmushoz és baloldalisághoz állnak közelebb, míg a nemzeti erők szinte párton belüli ellenzékbe kényszerülnek. A kormány a nemzeti érdekű politikázás helyett a Nyugatnak tetsző módon irányítja az országot, s koalíciós partnereit vazallusi szerepre kényszeríti.

— **Mely területen nyilvánul meg leginkább Ön szerint a nemzetietlen politikázás?**

— A gazdaságban, a kül- és belpolitikában egyaránt. Az adósságok erőltetett visszafizetése óriási terhet ró a népre. Az adósságok törlesztését meg

kellene tagadnunk, vagy legalább elérni csökkentésüket, illetve átütetmezésüket.

— **A kögazdászok azt vallják, hogy ez káros következményekkel járna...**

— Engem nem érdekelnek a kögazdászok. Ők a volt állampárt emberei, így természetes, hogy a kormányzatot igazoló megállapításokat tesznek. Ellenben azok a dél-amerikai országok, amelyek megtagadták az adósságszolgálatot, azóta tudtak fejlődni.

— **Ez esetben nem számíthatnánk további hitelekre. Vajon tudnánk-e létezni nélkülük?**

— A tőkés világnak csak egy része tagadná meg tőlünk a kölcsönöket. Ez a — úgynevezném — „rabló tőke”, mely gyors haszonra törekszik, viszont nem hoz hasznot számunkra. Számíthatnánk azonban olyan tőkére, amelynek csak a magyarországi tulajdonviszonyok stabilitása a föltétele. Így magánvállalkozók juthatnának hitelekhez, ami gazdasági föllendülést hozna.

— **És ki hitelezne az államnak?**

— Az állam valóban elesne bizonyos további hitelektől, de nekünk nem is az állam, hanem az állampolgárok jóléte a célunk.

— **Miért elégedetlen a kormány bel- és külpolitikájával?**

— Nem történt meg a rendszerváltás olyan értelemben sem, hogy minden vezetőpozíciót ma is a régi rend „szakértői” bitorolnak ahelyett, hogy a magyarság képviselői váltották volna föl őket. A kormány semmit sem tesz a magyarság megvédelmezésére határainkon kívül és belül. Több mint 40 éve tudatos népiirtás folyik hazánkban. Ma is egy gyár-ellenes kisebbség uralja az országot, mely nem törődik népünk előregetésével, pusztulásával. Európában utolsók vagyunk a népszaporulatban. Ha ez a tendencia folytatódik, a pusztuló magyarság helyén keletkező vákuum beszívja az idegeneket, akiknek beáramlása egyébként is folyamatos a velük szemben tanúsított túl liberális politika következtében.

— **Hogyan lehetne a határon kívüli magyarságot megfelelően képviselni?**

— A magyarságot mi egységesen a nemzethez tartozónak valljuk, bárhol él is a világon. Kötelességünk segíteni, képviselni a határon túli magyarságot. Az őket ért sérelmeket nem tekinthetjük az illető országok belügyének. Passzív, beletörődő külpolitika helyett — amit 40 évig folytattak, s amelytől Jeszenszky Géza sem tér el — aktív külpolitikára van szükség, melyhez föl kell használni a nemzetközi szervezetek (ENSZ, NATO, Európa Parlament) adta lehetőségeket. A jelenlegi vad nacionalista, sovinszta törekvések láttán veszályban érezzük a magyarság jogainak érvényesülését, ezért számunkra nem elképzelhetetlen a trianoni határok megváltoztatása sem. Nem erőszakos úton — a magyar népek nincs szüksége újabb véráldozatokra, de hadseregünk ereje sem tenné ezt lehetővé —, hanem tárgyalásos úton kellene rendezni területi elképzeléseinket.

Mivel a beszélgetés egyetemi lapban jelenik meg, szeretnék befejezésként a fiatalokhoz fordulni:

Az elmúlt 40 évben az ifjúságpolitika is rossz irányba ment. Fölnőtt egy „öntudatlan” nemzedék, és ez tanítja a mai fiatalokat. Az iskolának azonban nemcsak szakembert, hanem teljes embert kell képeznie. Ezért minden eddiginél nagyobb feladat vár a fiatal értelmiségre. Törődniük kell a nemzet sorsával, magatartásukat nem a kozmopolita és liberális eszméknek kell meghatározni, hanem a gyökerekhez való hűséghez. Ha nem sikerül elérni, hogy az ifjúság ilyen szellemben éljen, akkor elkerülhetetlenül megpecsételődik az ország sorsa. Míg, ha a fiatalok ezeket az eszméket felvállalják, van remény helyzetünk jobbba fordulására. Az egyéni érvényesülés úgy képzelhető csak el, ha a nemzet érvényesülni tud. Csak a nemzet többségétől támogatott politika lehet eredményes, csak ez hozhat fölemelkedést. Nem lehetünk hitehagyott, marakodó, halálba menetelő nemzet. A haláért nem csak elvérezni, élni is tudni kell! Minden magyar felelős minden magyarért!

Pollák Ágnes

Sport: a Károlyi a Főiskola nyomdokain...

Elindult a labdarúgó-bajnokság, s csapataink egyformán jutnak túl az akadályokon. Pont nélkül. Azt, hogy a főiskolások bajban vannak, tudtuk, de a JATE-sok leszerelése meglepetés volt. Az őszi idényben még néha a mezőny élén szereplő csapat lassan a kiesés ellen küzd. Ragyogó mérkőzést hozott viszont a JGYTF—SZOTE MEFOB visszavágó. Az NB I-es, sőt már válogatott játékosok parádéja újra szép közönséget vonzott az Újszegedi Sportcsarnokba. A Főiskola női kézi csapata tisztességgel helytállt a kiskunhalasi „Horváth István” Emléktornán. A „juhász gyulás” kosaras lányok két győzelemmel és egy vereséggel folytatták a bajnokságot. A JATE-s fiúk elvérezték a BME ellen, a négyes döntőbe jutásért vívott találkozón.

Kézilabda

MEFOB visszavágó mérkőzés **SZOTE—JGYTF 32-31 (12-10)**

Sportcsarnok 400 néző, vezette: Czikkely, Kiss (jól) SZOTE: Pető-Jászberényi (2), Oszlanczi (10), Tihanyi (1), Bálint (1), Szepes (12), Sikovanyecz (5). Csere: Kovács-Breznán (1), Gáspár, Volford. Edző: Rédlí József, Boros GY. László.

JGYTF: Bartha-Gera (3), Ocskay (5), Csikós (4), Cseszkó (4), Csergő (4), Balázs (6). Csere: Benke-Bartók (4), Nagy (1), Ács. Edző: Balogh Tamás.

A szépszámu nézőközönség jól szórakozott a két csapat küzdelmén. A játékosok egyik oldalon sem törődtek sokat a védekezéssel. A „juhász gyulás”-sok jutottak tovább. A négyköze jutásért a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző csapatával kell mérkőzniük.

Horváth István Emlék-kupa, Kiskunhalas.

JGYTF—Kiskunhalas 19-6 (7-4)

Ld: Jagicza (6), Árva (5), Tóth, Végvári (3-3).

Békéscsabai Előre—JGYTF 29-13 (13-7)

Ld: Jagicza (5), Dobra, Mikola (2-2)

Alföldi Porcelán—JGYTF 29-18 (14-7)

Ld: Jagicza (10), Nyitrai (4).

Szarvas—JGYTF 17-14 (9-6)

Ld: Jagicza (5), Répási (3).

A halasiak kivételével valamennyi csapat magasabb osztályú, mint a szegedi gárda. Jól helytálltak a mieink, remélhetőleg a bajnokságban sikeresen szerepelnek.

A torna végeredménye:

I. Pécsi MSC (NB I)
II. Békéscsabai EKE (NB I)
III. Szegedi ESK (NB I)
IV. Alföldi Porcelán (NB I)
V. Szarvas (NB I B)
VI. JGYTF (NB II)

Kosárlabda NB II (női mérkőzések)

Nagykörös—Szegedi TK 85-35 (46-19)

Nagykörös, vezette: Erdélyi, Mocsai.

TK: Rádi (2), Tóth (8), Ballai (6), Lengyel (4), Sajti (10). Csere: Fodor (2), Tímár (2), Unk (—), Vastagh (1), Bella (—). Edző: Vér László.

Rendkívül enervált játékot produkált a főiskolák csapata, az egyébként külföldi játékosokkal erősített Nagykoros ellen. A nagyarányú vereségre azonban ez nem lehet mentesség.

A hét végén élt a javítás lehetősége a Szegedi TK csapata, hazai környezetben, rendezve a sorokat, egy pillanatnyi esélyt sem adva ellenfelének, magabiztos győzelemmel feleltette a hétközi vereséget.

Szegedi TK—Nyíregyházi MGF SC 73-37 (46-8)

Szeged, Topolya sor, vezette: Mustos, Zékány.

TK: Rádi (6), Tóth (12), Ballai (8), Lengyel (8), Sajti (6). Csere: Fodor (9), Tímár (10), Unk (6), Hoffmann (6), Bella (2). Edző: Vér László.

Kosárlabda NB. II.

Női mérkőzés, Szeged, Topolya sori csarnok, 100 néző. Vezette: Mustos, Zékány.

Szegedi TK—Békés ÁFÉSZ-FONTEX 69-66 (34-32)

TK: Tímár (7/3), Ballai (10), Sajti (24/18), Unk (2), Rádi (12). Csere: Bella (14), Szabó. Edző: Vér László.

A sérülések és betegségek tizedelte főiskolák csapatot nagy küzdelemre készítette a békési gárda. (Három kezdő játékos hiányzott: Lengyel, Tóth, Hoffmann).

Az első játékrészben együtt haladt a két csapat. Felváltva estek a kosarak, egyik gárda sem tudott elhúzni. A második félidő sem hozott változást a félidő közepéig, amikor is Sajti hárompontos kosarai eldöntötték a maga nemében izgalmas találkozót — a főiskolák csapata javára.

A JATE férfi kosárlabda csapata, miután a „juhász gyulás”-sokat kiverte, a Budapesti Műszaki Egyetem csapatával került szembe. Az egykor szebb napokat látott pesti csapat (a magyar bajnokságban MAFC néven szinte állandóan érmesek voltak) megszenvedett a szegedi fiúk ellen. Az első szegedi mérkőzésen sokáig a JATE vezetett, csak a végén jött fel az NB I-esek, s nyertek 2 ponttal. A visszavágón Pesten már a hazaiak voltak jobbak, s 43-33-as félidő után **93-73-ra** győztek. A JATE kosárdobói **Vé 24/12, Fedor 22, Thuma 11, Takács 6, Kereszty 7/3, Szatmári 3/3.** Edző: Kecskeméti Gábor.

Labdarúgás Megyei I. osztály

Tanárképző—Móraváros 1-4 (1-0)

Kisstadion, 300 néző, vezette: Madácsi

TK: Gergely—Nagy (Balázs), Molnár, Fekete, Domonyai, Kovács (Tóth) Berta, Blazovich, Szalma, Holl, Kedves. Edző: Miskolczi József.

Holl már a 14. percben vezetést szerzett a főiskolásoknak. A hatvanadik percig tartott a boldogság. Jók: Holl, Molnár.

Móráhalom—Tanárképző 4-2 (0-0)

Móráhalom, 100 néző, vezette: Aczél T.

Bartha, Berta, Balázs, Holl, Domonyai, Szalma, Csóth. Edző: Miskolczi József.

Az első gólt a főiskolások szerezték. 11-esből Bajnok volt eredményes. 34 percig vezettek is, de ezután a hazaiak következtek 4-1-nél a 87. percben Molnár szépített. Jók: Domonyai, Molnár.

Megyei II. osztály.

Szatymaz—JATE 3-0 (1-0)

Szatymaz, 100 néző, vezette: Molnár.

JATE: Bíró-Molnár, Keszthelyi, Cs. Nagy, Gálík, Kertész, Tóth K., Semjényi, Baranyai, Imre (Tóth G.), Kriszta. Edző: Gardi János.

Furcsán indult a mérkőzés. Az egyetemisták a főiskolák pályán várták a falusiakat, hiszen össze már voltak Szatymazon. A CSLSZ azonban megfordította a pályaválasztói jogot, hogy miért, az kérdés. Hogy mégis volt meccs, az annak köszönhető, hogy a szatymaziak kocikkal bejöttek Szegedre, kivitték a mieinket, jól elverték őket, majd visszafuvarozták. Nos, a három gól ellenére jó kirándulás volt.

Szegvár—JATE 2-0 (0-0)

Szegvár, 200 néző, vezette: Farkas.

Molnár Tibcsi szerint itt már egész jól játszott a csapat, s ha a mérkőzéseket matematikai logika szerint nézzük (0-4; 0-3; 0-2), lassan győzni is fognak, sőt az utolsó fordulót már ők nyerik 7-0-ra. Úgy legyen!

Lapzárta kor érkezett: Férfi kézilabda MEFOB mérkőzés az országos négyes döntőbe jutásért a nyíregyházi csapat a szegedi főiskolásokkal játszott.

Nyíregyházi TK—Juhász Gyula TK 28-24 (16-12)

Nyíregyháza, 100 néző, vezette: Kardos, Olmann (korrekten)

JGYTK: Bartha-Gera (3), Bartók (12), Csikós (8), Cseszkó, Csergő (1), Balázs. Csere: Szűcs — Nagy, Ocskay, Edző: Balogh Tamás.

Igen komoly ellenfél jutott a szegedieknek a „Bessenyei”-sek személyében. Az NB II-es vendéglátókat még Medve Norbert személyében NB I-es NyVSSC játékos is erősítette. Az idegen pályán szokatlanul korrekt játékvezetés mellett lejátszott mérkőzésen végig a hazaiak vezettek, időnként már 7 góllal is. Mint Balogh Tamás edző elmondta, a csapat védekezésben hozott egy keveset, s ezt tovább fejlesztve reális esélye van az április 1-jei visszavágón a négy közé jutásra.

B. I.

Végzős programozó és programtervező matematikusok, figyelem!

Ha még nincs állásod és az államvizsga után azonnal (esetleg még előbb) munkába szeretnél állni mint programozó, akkor van számodra egy fantasztikus ajánlatunk.

Minél több gyakorlattal rendelkezel, annál jobbak az esélyeid! Előnyben részesülsz akkor is, ha vannak tapasztalataid a csapatmunkában és — vagy — ismersz még olyan programozókat akikkel szívesen dolgoznál együtt és szintén nincs állásuk.

**Érdeklődj az AIESEC-irodában!
Cím: Dugonics tér 12.**

Rasszizmus és tandíjemelés

... egyetemisták Le Pen ellen

Franciaországban egyre nagyobb vihart kavart Le Pen és pártja, a Nemzeti Front (Front National) megerősödése. Bár a szélsőjobboldali pártvezér tetszésindexe már eléri a 22%-ot, öröme mégsem felhőtlen. Február közepén ugyanis Toulouse-ban több ifjúsági politikai szervezet harcot hirdetett pártja ellen. Azóta egymást érik a tüntetések, politikai nyilatkozatok Dél-Franciaország nagyobb egyetemi városaiban, így Toulouse-ban is. Megszokott látvány például a kollégiumok falán olvasható antifasiszta Le Pen-ellenes spray-feliratok, plakátok és röplapok.

Az akció Le Pen számára azért kellemetlen, mert mindez a regionális választások előtt 4-5 héttel történik, akkor, amikor épp kampánykörúton járja a Dél-Franciaországi nagyvárosokat, remélve, hogy további híveket szerez magának. Ez az, ami nehéz lesz. Le Pen ugyanis 50 pontból álló rasszista „programot” hirdetett meg, mely durván sérti az egyetemeket és a diákok alapvető jogait is. Többek között jogot követel a helyi hatalomnak (önkormányzatoknak, rendőrségnek), hogy bármikor „lehallgathassa” a külföldi diákok óráit, akiknek Le Pen trikolórja alatt jóval magasabb tandíjat kellene fizetniük, mint a franciáknak. Már ha egyáltalán eljutnának az egyetemekre, főiskolákra: a rasszista vezér ugyanis visszatartható gyűjtőtáborokban szűrné ki, ki jöhet be földjére és ki nem. Egy bizonyos: bár Le Pen Nemzeti Frontját főleg az idősebbek és a fiatalok támogatják, az egyetemeken nem talál híveket magának. Legfeljebb záptojást. De Le Pen és „jelensége” ettől függetlenül létezik. Ennek oka nagyon összetett probléma. Az alábbi beszélgetéssel, amely Frederick D., 22 éves, életmérnöknek készülő egyetemistával készült, arra próbáltam választ keresni: mi kell ahhoz, hogy egy fasiszta diktátorjelölt komoly tényezővé váljon egy demokratikus országban?

— Frederick! Szerinted kicsoda Le Pen?

— Egy keselyű és fasiszta alak, aki emigránsellenes (idegenellenes) politikával, és demagógiával tör hatalomra. Próbálkozik mert országunk rengeteg problémával küzd. De ezért a rasszista mozgalomért a szocialista kormány is felelős! Nem jól vezeti az országot, egy helyben topog. Az emberek megcsömörlöttek a 10 év óta uralmon levő szocialistáktól. A baloldalon nincs más perspektíva, így mindenki a jobboldal felé fordul. És sajnos sokan a szélsőjobboldalon látják a megoldást.

— A Nemzeti Front azt mondja, túl sok idegen jön az országba dolgozni, tanulni. Ez a baj...

— Nem, a probléma nem itt van. A munkanélküliség ugyan jelentős (3 millió emberről van szó), de a gazdasági gondokat nem így lehet megoldani. A '60-as, '70-es években sok „idegent” hívtak dolgozni, és rájuk most is szükség van, mert ők végzik a legnehezebb munkát — azt, amit egy francia sohasem csinálna meg. A legfőbb baj az, hogy a munkahellyel rendelkezőknek sincs igazán jövőképe. Itt ugyanis az emberek úgy dolgoznak, hogy ha van melő, van munka, ha nincs, akkor addig az illető munkanélküli. Ez a vállalatok érdeke.

— Nincs más reális alternatíva, akikben bízhatnak a polgárok?

— Az országunkban működő jelentős pártok majd mindegyikében épp most voltak sikkasztások botrányok, így azok lejáratták magukat. Senki nem akar rájuk szavazni. A másik gond az, hogy kevesen mennek el szavazni — a szavazóképes lakosság fele —, a rasszisták viszont mind ott vannak. Ezért kell nekünk most offenzívába lendülnünk, hogy rábresszük az embereket: ne felejtsek el Adolf Hitlerrel... és azt, hogy roppant hatalmasra nőtt a hatalma mire volt jó!

(Toulouse, 1992. február)

Durkó Károly

Halál az antikváriumban

Pontosabban a könyvfelvevőnél álló sorról van szó, arról a sötét lépcsőháztól. Arcok monológja.

Ó, a múlt héten még nagyobb volt a sor — de hát ez is csak pénz — a munkanélküliség — jól áll az életszínvonal — jól állunk Európában, bizony — muszáj szanálni a könyveket — én nem szeretem a ragacsot, jó könyveket szeretek olvasni — én is sokat olvastam, míg dolgoztam a Textilben — apám is ott volt, ott halt meg az apám is, 57 évesen tudórákban, pedig nem is dohányzott — az én anyám is beteg, de nem szereti, ha olvasok, mindig zaklat, a tévét meg nem érti, még a Dallast sem — pedig az jó, most halt meg a Dzsoki elvtárs, oh az értelen már régen meghalt — de fel fog támadni, azt olvastam a Dallas-magazinban.

dugódani

Akarok öregebb lenni?

Őszintén sajnálom, hogy nem vagyok öregebb vagy 30 évvel. Ha felnőtt lettem volna úgy 45 évvel ezelőtt, most vissza tudnék emlékezni, hogyan is volt, amikor a kommunisták magukhoz ragadták a hatalmat a demokratikusan választott Parlamentben. Lehet, hogy mindez nem így történt, nem is volt demokratikus választás. Történelmi tanulmányaimra nem támaszkodhatom, mert azok olyan képet alakítottak ki, hogy a kommunisták jöttek, láttak, győztek — arccal a vasútnak.

Ugyanakkor nem tapasztalhattam, milyen eszközökkel hitették el a magyarsággal és korbácsolták indulatait, hogy mindenkit, aki a nép ellensége volt (van és lesz), meg kell büntetni, börtönbe vetni, akár kivégezni. Hogy ki és miért ellenség, a hatalom dolga eldönteni, a közvéleménynek elég rábólintani. (Aki nem, odakerülhet a listára.) Nem tudhatom, milyen ideológiát gyártva tiltották be az abortuszt, hogy szaporodjunk és sokasodjunk. (Azt sejttem, hogy nem az Egyházat hívták segítségül.)

Arra sem emlékezhetek, hogy kétségbe vonták-e rendszeresen egy köztisztvisletben álló Köztársasági elnök kompetenciáit csaknem minden kérdésben, amelyben nem értett velük egyet. És teremtettek-e rendre olyan helyzeteket, amelyekben vagy lelkiismerete ellen kellett volna cselekednie, vagy ellentétbe kerülnie a kormányzó párttal.

Arról sem lehetnek emlékeim, hogy a jogállamiság és a demokrácia nevében megkérdőjelezték-e a jogállamiság és a demokrácia alapintézményét és annak döntéseit (mihelyst nem esett egybe saját érdekeikkel).

Nem láthattam Március 15-én, hogy az ünneplő tömegben rugdostak és köpködtek-e az elvtársak, illetve a mocskoló szavakkal nemzetközi tekintélyű embereket.

Nem olvashattam vezető embertől olyan nyilatkozatot, melyben kifejti, hogy ők elfogadják a tisztességes ellenfeleket, sőt hajlandók megegyezni is velük, de ők határozzák meg, hogy ki a tisztességes ellenfél. (És jelenleg nincs ilyen.)

Ha biztosan tudnám, hogy ilyen vagy hasonló események történtek-e, talán tisztábban látnám a folyamatok végét és célját.

Akarok én 30 évvel öregebb lenni?

— pollák —

Húsadó kedd

Egy keddi napon történt mindez. Először el sem akartam hinni, majd jobban belegondoltam a dologba, és valami furcsa következtetésre jutottam. Mint már említettem, az egész egy szép napos márciusi kedden történt, aminek lényegében csak a cím miatt van jelentősége. A templomok rangjai már elütötték a delet, sőt ezt még a modern kvarcórák is konstataálták, az éhes egyetemisták egy emberként hömpölyögtek az étkezdék felé. Ki-ki pénztárcájának és ahhoz mért ízlésének megfelelő hely felé somfordált, s mivel én is ezen éhes néptömegek közé tartoztam abban az időben, hát jómagam is somfordáltam. Mit sem sejtve e nap jelentőségét, beléptem azon menza kapuján, amelyet szerintem a gyufa feltalálójáról neveztek el — bár ez is bizonytalan. Szóval bent voltam, és mint az ilyen helyben járatos vendég tudtam, hogy sorba kell állnom. Úgy voltam vele, hogy az a száz ember igazán nem jelenthet akadályt, akik nálam fürgébbek voltak e napon. Egy fél órai álldogálás után már a menütábla előtt meresztettem szemeimet, de ez csak olyan régi beidegződés volt, semmi más. Jól tudtam, hogy a táblára felírt ételek közül az éppen nem lesz, amit majd kiválasztanék, így inkább a sorsra és a konyhásnénire bíztam aznap esti trendemet. Jobb híján paradicsommártás és egy szem húsgombóc került a tányéromba, amiről tudtam, hogy csak desszertnek lesz elég.

Szép türelmesen kivártam, amíg a pénztár elé léphetek, hogy mindezért a hatalmas adagért leróhassam a fizetséget. Már a pénz bekerült a kasszába, amikor az ott ülő személyzet

lekapta a tálcaíró tányéromat, s befelé kiabált a konyhába. Jött is rögtön egy másik személyzet, akinek a pénztáros elmagyarázta, hogy ilyen kis adagtól bizony ez a fiú éhen hal. Nosza, több se kellett a másik személyzetnek, felébredt benne az emberbarátság, és belevágott még egy gombócot a mártás közepébe. Én letaglózva álltam, és meredtem tányérom mélyére. Először azt hittem, hogy csak álmodom, de ebéd után rájöttem, hogy ez a reális valóság. Persze nem lehet olyan jót tenni az emberrel, hogy ne ébredjen fel benne a kisördög. Bennem is rögtön morfondírozni kezdett a dolog. Miként kerülhetett két gombóc a tányéromra?

Első lehetőség az, hogy eleve is ennyi járt volna, csak hát egy adagból is kettő hozható ki, szóval akkor ezen a napon nem lettem átvágva. Másik lehetőség, hogy egy gombóc járt volna, de hát akkor honnan az az ingyenes második? Csak nem megettem egy másik egyetemista kajáját? Végül arra jutottam, hogy ott minden abszolút rendben lehet. Nekem egy gombóc jár, de szimpatikus lehettem a pénztárnál, ezért kettőt kaptam, azt is valószínűleg a főnök adagjából, mert ő a vendégek megfogására törekszik.

Tehát minden rendben van! Főleg a menzák körül, ahol mindig pontosan kimért adagokat adagolnak a megfelelő összegért. Nem is szabad olyasmit feltételeznem, hogy esetleg egy adagból kettő készül, vagy valamit lespórolhatnak abból, ami a pénztár jár. Maradjunk annyiban, hogy minden rendben, mert máshol enni úgyse tudunk!

— bajnai —

Riporter, bemondó és műsorvezető kerestetik!

Az MTV Szegedi Stúdiója keres külsős munkatársnak egyetemista és főiskolás hallgatókat. A felvett jelentkezők bizonyos tanulási idő eltöltése után riporter, tudósítói, hírolvasó — bémondói feladatokat kapnak.

Követelmények:

felsőfokú végzettség, vagy annak elérhető közelsége, idegen nyelv tudása, szép, tiszta, mikrofonképes beszéd és kifejezetten képernyőképes megjelenés. Korhatár 30 év.

A pályázó tekintse élethivatásának az újságírást, előny, ha már vannak tapasztalatai a pályán.

Jelentkezés: rövid életrajzzal és fényképpel április 15-éig a Szegedi Stúdió címen: 6701. Szeged, Pf.: 431.

A borítékra írják rá: „Munkatárs kerestetik”.

Kelemen Iván — Adalék

A szerző megbízásából és költségén jelent meg az utóbbi hetekben ez a könyv, melynek kritikáját azt hiszem érdemes a szerző előszavában leírt sorai-val kezdenem. „Kik is olvassák majd el a hosszú évekből adódott munkámat? Mindenekelőtt biztos vagyok benne: azok, akik kritikusként „falják” az irodalmat — vagy ahogy ők nevezik — a fércmunkát, mely nem az „ő brancsuknak” a förmedvénye, és megragadják az alkalmat, hogy „dilettáns” (ez még a legenyhébb kifejezés, amit használnak), hogy „igen, igen jóindulatú fiúcska ez a Kelemen, de hát a vénája?... Lát-szik rajta az amatőrizmus...”

Nem tartom magam kritikusnak, de szoktam irodalmat olvasni, igaz nem az én brancsom förmedvényét, mivel egyelőre az egyetemisták ritkán jelentkeznék ilyen művekkel. Azt sem tudom, milyen fiúcska lehet ez a Kelemen, nem tudhatom, hogy dilettáns-e vagy csak a fejébe szállt, hogy ezt a könyvet le tudta tenni az asztalra. Azt hiszem, egyetlen igazi nagy szerző se került volna az őt megillető helyre ha ilyen bevezetővel kezd mondandóját. Nem biztos, hogy a kritikusok csak a saját brancsuk írását olvassák el, mert hát ők sem ismerhetnek mindenkit, és az sem biztos, hogy az ő köreiből csak förmedvények kerülhetnek a könyvespolcokra. Ezt az előszót így a könyv elolvasása után egy jó takarónak érzem az esetleges jogos kritikák ellen, és kitűnően beleillik abba az újságíró-ellenes hangulatkelésbe, ami napjainkban sokszor megnyilvánul. De, hogy miről is szól ez a könyv?

Indulatból mondom el a saját kis csendes véleményemet, mint ahogy erre a szerző számít is, mert bennem minden könyv valamilyen megindulást vált ki. Egy 1923-ban született úriember ad nekünk történelmi áttekintést a saját szemszögéből, kidomborítva az 1944 és 1956 között történeteket. Azzal a céllal vetette papírra emlékeit, hogy az utána következő nemzedék tanuljon belőle. Számomra nagyon szép ez a gesztus, és jó is lenne, ha minden idős ember valahogy így, az utókorra hagyományozná hatalmas élettapasztalatát. Nagyon jó dolog lenne, de tudom, hogy ilyen formában csak azok tehetik meg, akik az utóbbi 35 eszendőtőlünk nyugatabbra töltötték el. Azt hiszem, az itthon maradt hasonló korúaknak jelenleg nem a könyvkiadás a legnagyobb problémájuk. Ők csendesen leülnek az unokáik közé, és a saját realitásukban mesélnek az elmúlt évekről.

A könyv első fele az 1944 előtti éveket tekintti át, a szerző születése előtti éveket is figye-

lembe véve. Még valahol a mű elején leszögezi az író, hogy ő bizony rég nem olvas ponyvát. Hát bizony akkor éppen az ő figyelmébe nem ajánlom saját művének első felét, mert az nem több, mint egy történelmi ponyva. Ennyit azokról az évekről remélhetőleg már egy középiskolából kikerülő diák is tud, igaz, ő a kunbélákról és a dicstelen tanácsköztársaságról talán európaiabban tud megnyilatkozni. Mintha a szerző csak lemásolt volna egy szimpla történelemkönyvet, és ha éppen eszébe jutott, beleszötte élete egy-egy epizódját.

Ahonnán érdekessé kezd válni a könyv, az az 1944-es esztendő leírása. Innen a szerző mint aktív szereplő van jelen a könyvben, bár itt sem lépi túl számomra a ponyva fogalmat. Ilyen elemző „fércmunka” az utóbbi három-négy évben tömegesen jelent meg az aluljárók árusainál egy asztalon a szerelmes regényújságokkal. Az egész könyv olvasása közben egy másik életrajzi regény járt a fejemben — kicsit minőségi összehasonlításként is. Ez pedig Odescalchi Eugénie: Egy hercegnő emlékezik című csodálatos munkája. Igaz, e mű szerzőjét nem fűtötte a haza elhagyásának kínja, igaz ő is sokat szenvedett, de mint európai nemes, meg tudta tartani szavaiban az emberséget. Ha itt most könyvet kell ajánlanom, hát akkor inkább a hercegnő írását ajánlom mindenkinek. Ha valaki elolvassa Kelemen Iván művét, egyre vigyázzon a megvásárlásánál: jól lapozza át, mivel a nyomdai kivitelezés szörnyen silány munka. A korhűnek beállított dokumentumokból alig-alig látszik valami, és bizony a szedett szövegben is van olyan mondat, aminek a megfejtése időt igényel. Tiszta szívemből csak azoknak ajánlom ezt a könyvet, akik ismerik a szerzőt. Nekik talán sokkal értékesebb lesz, ha a saját közös emlékeiket és plusz ismereteiket bele-szövik a szerző írásába.

— bajnai —

SZEGEDI EGYETEM

A József Attila Tudományegyetem

lapja

Felelős szerkesztő:

GRÖF RÓZA

Szerkesztőség: 6720 Szeged,

Dugonics tér 12. Telefon: 12-119

Megjelenik kéthetente egyszer

Ára: 4,50 forint.

Kiadja:

a József Attila Tudományegyetem

Telefon: 24-022.

Felelős kiadó:

dr. Mikola Tibor

Szegedi Nyomda, Szeged

Nyomdaigazgató:

Molnár Tibor

Fekete sas u. 28. 6720

92-322

ISSN 0230-791X